

DECRETUM DE PASTORALI EPISCOPORUM MUNERE IN ECCLESIA

PROOEMIUM

1. Christus Dominus, Filius Dei vivi, qui venit ut salvum faceret populum suum a peccatis ¹ utque omnes homines sanctificarentur, sicut Ipse missus est a Patre, ita et misit Apostolos suos ², quos ideo sanctificavit, tradens eis Spiritum Sanctum, ut et ipsi glorificarent Patrem super terram et homines salvos facerent, «in aedificationem Corporis Christi» (Eph 4, 12) quod est Ecclesia.

2. In hac Christi Ecclesia, Romanus Pontifex, ut successor Petri, cui oves et agnos suos pascendos Christus concredidit, suprema, plena, immediata et universali in curam animarum, ex divina institutione, gaudet potestate. Qui ideo, cum tamquam omnium fidelium pastor ad bonum commune Ecclesiae universae et ad bonum singularum Ecclesiarum procurandum missus sit, super omnes Ecclesias ordinariae potestatis obtinet principatum.

Episcopi autem et ipsi, positi a Spiritu Sancto, in Apostolorum locum succedunt ut animarum pastores ³, atque, una cum Summo Pontifice et sub Eiusdem auctoritate, ad Christi, aeterni Pastoris, opus perenne reddendum missi sunt ⁴. Christus enim Apostolis eorumque successoribus dedit mandatum atque potestatem ut docerent omnes gentes, hominesque sanctificarent in veritate atque pascerent. Episcopi itaque, per Spiritum Sanctum qui datus est eis, veri et authentici effecti sunt fidei Magistri, Pontifices ac Pastores ⁵.

3. Hoc suum episcopale munus, quod per consecrationem episcopalem susceperunt ⁶, Episcopi, sollicitudinis omnium Ecclesiarum participes, in communione et sub auctoritate Summi Pontificis exercent, ad magisterium et regimen pastorale quod attinet, omnes uniti in Collegio seu corpore quoad universam Dei Ecclesiam.

Illud exercent singuli quoad assignatas sibi dominici gregis partes, unusquisque Ecclesiae particularis sibi commissae curam gerens aut quandoque aliqui coniunctim necessitatibus quibusdam diversarum Ecclesiarum communibus providentes.

1. Cfr. *Matth*, 1, 21.

2. Cfr. *Io.*, 20, 21.

3. Cfr. Conc. Vat. I, Sessio IV, Const. dogm. I *de Ecclesia Christi*, c. 3, DENZ. 1928 (3061).

4. Cfr. Conc. Vat. I, Sessio IV, Const. dogma *de Ecclesia Christi*, Prooem., DENZ. 1821 (3.050).

5. Cfr. Conc. Vat. II, Const. dog. *de Ecclesia*, Cap. III, nn. 21, 24, 25 : AAS 57, 1965, pp. 24-25, 29-31.

6. Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, Cap. III, n. 21 : AAS 57, 1965, pp. 24-25.

Quare Sacrosancta Synodus, attentis etiam condicionibus hominum consociationis, quae nostra hac aetate, ad novum fertur rerum ordinem ⁷, pressius determinare intendens pastorale Episcoporum munus, haec quae sequuntur statuit.

CAPUT I

DE EPISCOPIS QUOAD UNIVERSAM ECCLESIAM

I

PARTES QUAS HABENT EPISCOPI QUOAD UNIVERSAM ECCLESIAM

4. Episcopi, vi sacramentalis consecrationis et hierarchica communione cum Collegii Capite atque membris, constituuntur membra Corporis episcopalis ⁸. «Ordo autem Episcoporum, qui collegio Apostolorum in magisterio et regimine pastorali succedit, immo in quo corpus apostolicum continuo perseverat, una cum Capite suo Romano Pontifice, et numquam sine hoc Capite, subiecto quoque supremae ac plenae potestatis in universam Ecclesiam existit, quae quidem potestas non nisi consentiente Romano Pontifice exerceri potest» ⁹. Haec vero potestas «sollemni modo in Concilio Oecumenico exercetur» ¹⁰: ideo Sacrosancta Synodus decernit omnibus Episcopis, qui sint membra Collegii episcopalis, ius esse ut Concilio Oecumenico intersint.

«Eadem potestas collegialis una cum Papa exerceri potest ab Episcopis in orbe terrarum degentibus, dummodo Caput Collegii eos ad actionem collegialem vocet, vel saltem Episcoporum dispersorum unitam actionem approbet vel libere recipiat, ita ut verus actus collegialis efficiatur» ¹¹.

5. Episcopi e diversis orbis regionibus selecti, modis et rationibus a Romano Pontifice statutis vel statuendis, Supremo Ecclesiae Pastori validiorem praestant adiutricem operam in Consilio, quod proprio nomine *Synodus Episcoporum* ¹² appellatur, quae quidem, utpote totius catholici Episcopatus partes agens, simul significat omnes Episcopos in hierarchica communione sollicitudinis universae Ecclesia participes esse ¹³.

6. Episcopi, qua legitimi Apostolorum successores et Collegii episcopalis membra, inter se coniunctos semper se sciant atque omnium Ecclesiarum sollicitos sese exhibeant, cum ex Dei institutione et praecepto apostolici muneris unus-quisque Ecclesiae una cum ceteris Episcopis sponsor sit ¹⁴. Praesertim solliciti sint de illis orbis terrarum regionibus in quibus verbum Dei nuntiaturum nondum est aut in quibus, praecipue ob parvum sacerdotum numerum, christifideles in periculo versantur a vitae christianae mandatis discedendi, immo et ipsam fidem amittendi.

Quare omnibus viribus satagent ut evangelizationis et apostolatus opera a fidelibus

7. Cfr. Ioannes XXIII, Const. dogm. *Humanae salutis*, 25 dec. 1961 : AAS 54, 162, p. 6.

8. Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, cap. III, n. 22 : OAS 57, 1965, pp. 25-27.

9. Conc. Vat. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, ibid.

10. Conc. Vat. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, ibid.

11. Conc. Vat. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, ibid.

12. Cfr. Paulus VI, Motu proprio *Apostolica Sollicitudo*, 15 sept. 1965.

13. Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, cap. III, n. 23 : AAS 57, 1965, pp. 27-28.

14. Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. *Fidei donum*, 21 apr. 1957 : AAS 49, 1957, p. 237 sqq. ; cfr. etiam : Benedictus XV, Epist. Ap. *Maximum illud*, 30 nov. 1919 : AAS 11, 1919, p. 440 ; Pius XI, Litt. Encycl. *Rerum Ecclesiae*, 28 febr. 1926 : AAS 18, 1926, p. 68.

alacriter sustineantur et promoveantur. Insuper curare studeant ut apti praeparentur sacrorum administri necnon auxiliares tum religiosi tum laici pro missionibus atque regionibus cleri penuria laborantibus. Curent etiam ut, quantum possibile sit, aliqui ex suis sacerdotibus praedictas missiones vel dioeceses adeant, ibidem sacrum ministerium in perpetuum aut saltem ad praefinitum tempus paracturi.

Prae oculis habeant praeterea Episcopi in usu bonorum ecclesiasticorum rationem quoque esse habendam necessitatum non tantum suae dioecesis sed et aliarum particularium Ecclesiarum, quippe quae unius Ecclesiae Christi sint partes. Attendant denique ad calamitates pro viribus sublevandas, quibus aliae dioeceses vel regiones laborant.

7. Maxime illos Sacrorum Antistites, qui propter nomen Christi calumniis et angustis vexantur, in carceribus detinentur, vel suo ministerio prohibentur, fraterno amplectantur animo eosque germana actiosa cura prosequantur, ut eorum dolores precatione et opera Confratrum leniantur et mulceantur.

II

EPISCOPI ET APOSTOLICA SEDES

8. a) Episcopis, ut Apostolorum successoribus, in dioecesibus ipsis commissis per se omnis competit potestas ordinaria, propria ac immediata, quae ad exercitium eorum muneris pastoralis requiritur, firma semper in omnibus potestate quam, vi muneris sui, Romanus Pontifex habet sibi vel alii Auctoritati causas reservandi.

b) Singulis Episcopis dioecesanis facultas fit a lege generali Ecclesiae in casu particulari dispensandi fideles in quos ad normam iuris exercent auctoritatem, quoties id ad eorum bonum spirituale conferre iudicent, nisi a Suprema Ecclesiae Auctoritate specialis reservatio facta fuerit.

9. In exercenda suprema, plena et immediata potestate in universam Ecclesiam, Romanus Pontifex utitur Romanae Curiae Dicasteriis, quae proinde nomine et auctoritate illius munus suum explent in bonum Ecclesiarum et in servitium Sacrorum Pastorum.

Exoptant autem Sacrosancti Concilii Patres ut haec Dicasteria, quae quidem Romano Pontifici atque Ecclesiae Pastoribus eximium praebuerunt auxilium, novae ordinationi, necessitatibus temporum, regionum ac Rituum magis aptatae, subiciantur, praesertim quod spectat eorundem numerum, nomen, competentiam propriamque procedendi rationem, atque inter se laborum coordinationem¹⁵. Exoptant pariter ut, ratione habita muneris pastoralis Episcoporum proprii, Legatorum Romani Pontificis officium pressius determinetur.

10. Praeterea cum eadem Dicasteria ad universalis Ecclesiae bonum sint constituta, optatur ut eorum Membra, Officiales et Consultores, necnon Legati Romani Pontificis, quantum fieri potest, ex diversis Ecclesiae regionibus magis assumantur, ita ut catholicae Ecclesiae officia seu organa centralia indolem vere universalem prae se ferant.

In votis quoque est ut inter Dicasteriorum Membra cooptentur etiam aliqui Episcopi praesertim dioecesani, qui mentem, optata ac necessitates omnium Ecclesiarum Summo Pontifici plenius referre valeant.

Denique perutile esse censent Concilii Patres si eadem Dicasteria laicos, virtute, scientia et experientia praestantes, magis audiant, ita ut et ipsi in rebus Ecclesiae partes sibi congruentes habeant.

15. Cfr. Paulus VI, *Allocutio* ad Em.mos Patres Cardinales, Exc.mos Praesules, Rev.mos Praelatos ceterosque Romanae Curiae Officiales, 21 sept. 1963: AAS 55, 1963, p. 793 sqq.

CAPUT II

DE EPISCOPIS QUOAD ECCLESIAS PARTICULARES SEU DIOECESSES

I

EPISCOPI DIOECESANI

11. Dioecesis est Populi Dei portio, quae Episcopo cum cooperatione presbyterii pas-
cenda conceditur, ita ut, pastori suo adhaerens ab eoque per Evangelium et Eucharistiam
in Spiritu Sancto congregata, Ecclesiam particularem constituat, in qua vere inest et
operatur Una Sancta Catholica et Apostolica Christi Ecclesia.

Singuli Episcopi, quibus Ecclesiae particularis cura commissa est, sub auctoritate Sum-
mi Pontificis, tamquam proprii, ordinarii et immediati earum pastores, oves suas in no-
mine Domini pascunt, munus docendi, sanctificandi et regendi in eas exercentes. Ipsi
tamen agnoscant iura, quae sive Patriarchis sive aliis hierarchicis Auctoritatibus legitime
competunt ¹⁶.

Ad suum autem apostolicum munus intendant Episcopi ut Christi testes coram om-
nibus hominibus, non solum iis providentes qui iam Principem Pastorum sequuntur, sed
iis quoque toto animo sese devoventes qui a via veritatis quoquo modo deflexerunt aut
Christi Evangelium et misericordiam salutariferam ignorant, donec «in omni bonitate et
iustitia et veritate» (Eph 5, 9) tandem omnes ambulent.

12. In exercendo suo munere docendi, Christi Evangelium hominibus annuntient,
quod inter praecipua Episcoporum munera eminet ¹⁷, eos in Spiritu fortitudine ad fidem
vocantes aut in fide viva confirmantes; integrum Christi mysterium ipsis proponant, illas
nempe veritates quarum ignorantia, Christi ignorantia est, itemque viam quae divinitus
revelata est ad glorificationem Dei atque eo ipso ad beatitudinem aeternam conse-
quendam ¹⁸.

Ostendant insuper res ipsas terrestres et humana instituta secundum Dei Creatoris
consilium, ad hominum salutem quoque ordinari et ideo ad aedificationem Corporis Chris-
ti non parum conferre posse.

Edeceant ideo quanti, iuxta doctrinam Ecclesiae, aestimanda sit persona humana, cum
sua libertate et ipsa corporis vita; familia eiusque unitas et stabilitas, prolisque procrea-
tio et educatio; civile consortium cum suis legibus et professionibus; labor et otia, artes
et technica inventa; paupertas et opum affluentia; rationes denique exponant quibus
solvendae sunt de bonorum materialium possessione, incremento ac recta distributione,
de pace et bello, de fraterna omnium populorum conversatione gravissimae quaestiones ¹⁹.

13. Doctrinam christianam proponant ratione temporum necessitatibus aptata, quae
scilicet respondeat difficultatibus et quaestionibus quibus maxime homines premuntur et
anguntur; eandem doctrinam quoque tueantur, ipsos fideles docentes illam defendere et
propagare. In eadem tradenda, maternam Ecclesiae sollicitudinem comprobent erga om-
nes homines, sive fideles sive non fideles, et peculiari cura prosequantur pauperes et te-
nutores, quos evangelizare misit eos Dominus.

16. Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *de Ecclesiis Orientalibus Catholicis*, 21 nov. 1964, nn. 7-11 :
AAS 57, 1965, pp. 79-80.

17. Cfr. Conc. Trid., Secc. V, Decr. *de reform.*, c. 2, MANSI 33, 30; Sess. XXIV, Decr.
de reform., c. MANSI 33, 159 [cfr. Conc. Vat. II. Const. dogm. *de Ecclesia*, Cap. III, n. 25 :
AAS 57, 1965, p. 29 sqq.].

18. Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, Cap. III, n. 25 : AAS 57, 1965, pp. 29-31.

19. Cfr. Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963, passim : AAS 55,
1963, pp. 257-304.

Cum Ecclesiae sit cum humana societate, in qua vivit, ad colloquium venire ²⁰, Episcoporum imprimis est officium ut homines adeant et colloquia cum eisdem petant ac promoveant. Quae salutis colloquia, ut semper veritas cur caritate, intelligentia cum amore copulentur, perspicuitate sermonis simul ac humilitate et lenitate praesent oportet, itemque debita prudentia iuncta tamen cum fiducia, quippe quae amicitiam cum foveat animos coniungere nata sit ²¹.

Varia media ad doctrinam christianam anuntiandam adhibere satagant in hodierno tempore quae praesto sunt, videlicet imprimis praedicationem atque catechetica institutionem, quae quidem semper principem tenent locum, sed et propositionem doctrinae in scholis, in academiis, conferentiis et coadunationibus omnis generis, necnon eiusdem diffusionem declarationibus publicis occasione quorundam eventuum factis, prelo variisque instrumentis communicationis socialis, quibus ad Christi Evangelium nuntiandum uti omnino oportet ²².

14. Invigilata ut catechetica institutio, quae eo tendit ut in hominibus fides, per doctrinam illustrata, viva fiat atque explicita et operosa, tum pueris et adolescentibus, tum iuvenibus, tum etiam adultis sedula cura tradatur; ut in eadem tradenda serventur aptus ordo atque methodus conveniens non tantum materiae de qua agitur, sed et indoli, facultatibus et aetati necnon vitae condicionibus auditorum, ut eadem institutio innitatur Sacra Scriptura, Traditione, Liturgia, Magisterio vitaeque Ecclesiae.

Curent praeterea ut catechetae ad munus suum rite praeparantur, ita ut Ecclesiae doctrinam plane cognoscant, necnon et leges psychologicas et disciplinas paedagogicas theoretice et practice addiscant.

Satagant etiam ut institutio catechumenorum adultorum restituatur aut melius adaptetur.

15. In exercendo suo munere sanctificandi memores sint Episcopi se ex hominibus assumptos esse et pro hominibus constitui, in iis quae sunt ad Deum, ut offerant dona et sacrificia pro peccatis. Episcopi enim plenitudine Sacramenti Ordinis gaudent et ab ipsis in exercenda sua potestate pendent tum prebyteri, qui quidem, ut Ordinis episcopalis providi sint cooperatores, et ipsi consecrati sunt veri Novi Testamenti sacerdotes, tum diaconi, qui ad ministerium ordinati populo Dei in communione cum Episcopo eiusque presbyterio inserviunt; ipsi itaque Episcopi praecipui sunt dispensatores mysteriorum Dei, sicut et totius vitae liturgicae in Ecclesia sibi commissa moderatores, promotores atque custodes ²³.

Iugiter itaque admittantur ut christifideles paschale mysterium penitus cognoscant et vivant, per Eucharistiam, ita ut unum arctissimum efficiant Corpus in unitate caritatis Christi ²⁴; «orationi et ministerio verbi instantes» (Act. 6, 4), laborem impendant ut omnes quorum cura sibi est commissa unanimi sint in oratione ²⁵ utque Sacramentorum receptione in gratia crescant ac fideles Domino sint testes.

Qua perfectores, Episcopi clericorum suorum religiosorum et laicorum sanctitatem, secundum suam cuiusque peculiarem vocationem, promovere studeant ²⁶, memores qui-

20. Cfr. Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam*, 6 aug. 1964: AAS 56, 1964, p. 639.

21. Cfr. Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam*, 6 aug. 1964: AAS 56, 1964, pp. 644-645.

22. Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *de instrumentis communicationis socialis*, 4 dec. 1963: AAS 56, 1964, pp. 145-153.

23. Cfr. Conc. Vat. II, Const. *de Sacra Liturgia*, 4 dec. 1963: AAS 56, 1964, p. 97 spp.; Paulus VI, Motu proprio *Sacram Liturgiam*, 25 ian. 1964: AAS 56, 1964, p. 139 sqq.

24. Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. *Mediator Dei*, 20 nov. 1947: AAS 39, 1947, p. 251 sqq.; Paulus VI, Litt. Encycl.

25. Cfr. Act. 1, 14 et 2, 46.

26. Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. *de Ecclesia*. Cap. VI, n. 44-45: AAS 57, 1965, pp. 50-52.

dem se teneri ad exemplum sanctitatis praebendum, in caritate, humilitate et vitae simplicitate. Ita Ecclesias sibi concreditas sanctificent ut in eisdem universae Christi Ecclesiae sensus plene effulgeat. Idcirco vocationes sacerdotales ac religiosas quam maxime foveant, speciali cura vocationum missionalium adhibita.

16. In exercendo suo munere patris ac pastoris, sint Episcopi in medio suorum sicut qui ministrant ²⁷, boni pastores qui cognoscunt suas oves quosque et ipsae cognoscunt, veri patres qui spiritu dilectionis et sollicitudinis erga omnes praestant, quorumque auctoritati divinitus quidem collatae omnes grato animo sese subiciunt. Integram sui gregis familiam ita congregent atque efforment ut omnes, officiorum suorum conscii, in comunione caritatis vivant et operentur.

Quae ut efficaciter facere valeant, Episcopi, «ad omne opus bonum parati» (2 Tim 2, 21) et «omnia sustinentes propter electos» (2 Tim. 2, 10) vitam suam ita ordinent oportet, ut necessitatibus temporum accommodata sit.

Sacerdotes, quippe qui munera et sollicitudinem ipsorum pro parte suscipiant et cura cotidiana tam studiose exercent, peculiari semper caritate amplectantur, eosdem ut filios et amicos habentes ²⁸ ideoque ad eos audiendos parati atque confidenti cum eisdem consuetudine, integrum opus pastorale totius dioecesis promovere studeant.

Solliciti sint eorum condicionum spiritualium, intellectualium et materialium ut hi sancte pieque vivere atque ministerium suum fideliter ac fructuose adimplere valeant. Quare institutiones foveant et peculiare conventus instaurent, in quibus sacerdotes aliquoties congregentur tum ad longiora peragenda exercitia spiritualia in vitae suae renovationem tum ad altiore acquiendam cognitionem ecclesiasticarum disciplinarum, praesertim Sacrae Scripturae et theologiae, socialium maioris momenti quaestionum, necnon novarum actionis pastoralis rationum. Operosa misericordia prosequantur sacerdotes qui in periculo quoquo modo versantur aut in quibusdam defecerunt.

Fidelium bono ut pro sua cuiusque conditione aptius consulere queant, eorumdem necessitates, in socialibus in quibus vivunt adiunctis, rite cognoscere satagant, aptis ideo adhibitis instrumentis, praesertim investigationis socialis. Erga omne sollicitos se praebeant cuiuscumque sunt aetatis, condicionis vel nationis, tum incolas, tum advenas et peregrinos. In hac pastoralis sollicitudine exercenda fidelibus suis in rebus Ecclesiae partes ipsis congruentes servant, eorumdem officium et ius quoque agnoscentes active adlaborandi ad aedificationem mystici Corporis Christi.

Fratres selunctos amore prosequantur, fidelibus etiam commendantes ut erga eos magna cum humanitate et caritate se gerant, oecumenismum quoque, ut ab Ecclesia intelligitur, foventes ²⁹. Etiam non baptizatos cordi habeant, ut et ipsis caritas eluceat Christi Iesu, Cuius coram omnibus testes sunt Episcopi.

17. Varias foveantur apostolatus rationes atque in universa dioecesi, vel in eiusdem peculiaribus regionibus, omnium operum apostolatus, sub moderamine Episcopi, coordinatio atque intima coniunctio, qua quidem omnia incepta atque instituta, catechetica, missionalia, caritativa, socialia, familiaria, scholastica atque quaelibet alia finem pastoralem persequentia, ad concordem redigantur actionem, que simul clarius dioecesis unitas eluceat.

Sedulo urgeatur officium quo tenentur fideles ad apostolatam pro sua quisque conditione et aptitudine exercendum, atque ipsis commendetur ut varia opera laicorum apostolatus, et praesertim Actionem Catholicam, participant aut iuvent. Associationes quoque promoveantur vel foveantur quae finem supernaturalem directe aut indirecte prosequun-

27. Cfr. *Luc.* 22, 26-27.

28. Cfr. *Io.* 15, 15.

29. Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *de Oecumenismo*, 21 nov. 1964: AAS 57, 1965, pp. 90-107.

tur, ad perfectiorem scilicet vitam assequendam, aut ad Christi Evangelium omnibus annuntiandum, aut ad doctrinam christianam vel incrementum cultus publici promovendum, aut ad fines sociales persequendos aut ad pietatis vel caritatis opera exercenda.

Apostolatus formae rite accommodentur necessitatibus hodiernis, attentis hominum condicionibus, non solum spiritualibus et moralibus, sed etiam socialibus, demographicis et oeconomicis. Ad quod efficaciter et fructuose assequendum, magnopere conferunt investigationes sociales et religiosas, per officia sociologiae pastoralis, quae enixe commendantur.

18. Peculiaris sollicitudo habeatur fidelium, qui ob vitae condicionem communi ordinaria parochorum cura pastoralis non satis frui valent aut eadem penitus carent, uti sunt quamplurimi migrantes, exsules et profugi, maritimi sicut et aëronavigantes, nomades aliique id genus. Aptae methodi pastorales promoveantur ad vitam spiritualem fovendam eorum qui relaxationis causa ad tempus alias regiones petunt.

Episcoporum Conferentiae, praesertim Nationales, urgentioribus quaestionibus ad praedictos spectantibus sedulo studeant, et aptis instrumentis ac institutionibus spirituali eorum curae, concordii voluntate viribusque unitis consulant atque faveant, attentis in primis normis ab Apostolica Sede statutis³⁰ vel statuendis, temporum, locorum et personarum condicionibus apte accommodatis.

19. In suo apostolico munere obeundo, quod animarum salutem intendit, Episcopi per se plena ac perfecta gaudent libertate atque independentia a quacumque civili potestate. Quare non licet eorum muneris ecclesiastici exercitium directe vel indirecte impedire neve eos prohibere quominus cum Apostolica Sede aliisque Auctoritatibus ecclesiasticis et cum suis subditis libere communicent.

Profecto Sacri Pastores, dum in spiritualem sui gregis curam incumbunt, reapse sociali quoque et civili profectui ac prosperitati consulunt, actuosam in hunc finem cum publicis auctoritatibus, pro sui officii ratione et sicut Episcopus decet, operam consociantes atque iustis legibus oboedientiam et legitime constitutis potestatibus reverentiam suadentes.

20. Cum apostolicum Episcoporum munus sit a Christo Domino institutum atque spiritualem et supernaturalem finem prosequatur, Sacrosancta Oecumenica Synodus declarat ius nominandi et instituendi Episcopos esse competenti Auctoritati ecclesiasticae proprium, peculiare et per se exclusivum.

Quapropter ad Ecclesiae libertatem rite tuendam et ad christifidelium bonum aptius et expeditius promovendum in votis est Sacrosancti Concilii ut in posterum nulla amplius civilibus Auctoritatibus concedantur iura aut privilegia electionis, nominationis, praesentationis vel designationis ad Episcopatus officium; civiles vero Auctoritates, quarum obsequentem erga Ecclesiam voluntatem Sacrosancta Synodus grato animo agnoscit plurimique facit, humanissime rogantur ut praedictis iuribus vel privilegiis, quibus in praesens pacto aut consuetudine fruuntur, consiliis cum Apostolica Sede initis, sua sponte renuntiare velint.

21. Cum igitur pastorale Episcoporum munus tanti sit momenti tantaque gravitatis, Episcopi dioecesani aliique in iure ipsis aequiparati, si, ob ingravescentem aetatem aliamve gravem causam, implendo suo officio minus apti evaserint, enixe rogantur, ut, vel sua ipsi sponte vel a competenti Auctoritate invitati, renuntiationem ab officio exhibeant. Competens autem Auctoritas, si illam acceptaverit, et de congruenti renuntiantium sustentatione et de peculiaribus iuribus iisdem recognoscendis providebit.

30. Cfr. S. Pius X, Motu proprio *Iampridem*, 19 mart. 1914: AAS 6, 1914, p. 174 sqq.; Pius XII, Const. Ap. *Exsul Familia*, 1 aug. 1952: AAS 44, 1952, p. 652 sqq.; *Leges Operis Apostolatus Maris*, auctoritate Pii XII conditae, 21 nov. 1957: AAS 50, 1958, p. 375 sgg.

II

DIOECESIUM CIRCUMSCRIPTIO

22. Ad proprium dioecesis finem consequendum, oportet ut Ecclesiae natura in populo Dei ad ipsam dioecesim pertinente perspicue manifestetur; ut Episcopi munera sua pastoralia in iisdem efficaciter explere valeant; ut denique populi Dei saluti quam perfectissime fieri potest ministretur.

Id autem postulat sive congruentem finium territorialium dioecesium circumscriptionem, sive clericorum opumque distributionem rationi consentaneam atque apostolatus exigentis accommodatam. Quae omnia non solum clericorum et christifidelium, quorum directe interest, verum etiam et totius catholicae Ecclesiae in bonum cedunt.

Itaque, ad dioecesium circumscriptiones quod attinet, decernit Sacrosancta Synodus ut, quatenus animarum bonum id exigit, quamprimum ad congruam recognitionem prudenter deveniatur, eas dividendo vel dismembrando vel uniendo, aut ipsarum fines mutando vel episcopatum sedium aptiorem locum determinando, aut denique, praesertim si de dioecesibus agatur quae ex maioribus urbibus constant, eas nova interna ordinatione disponendo.

23. In dioecesium circumscriptionibus recognoscendis in tuto ponatur praeprimis uniuscuiusque dioecesis unitas organica, quoad personas, officia, instituta, ad instar corporis apte viventis. Singulis vero in casibus, omnibus adiunctis accurate perpensis, prae oculis habeantur criteria generaliora quae sequuntur.

1) In circumscriptione dioecesana definienda ratio, quantum feri poterit, habeatur varietatis compositionis populi Dei, quae multum conferre potest ad pastorem curam aptius exercendam; simulque curetur ut huius populi conglobationes demographicae, cum civilibus officiis institutisque socialibus quae structuram ipsius organicam efficiunt, in unum, quantum fieri poterit, serventur. Qua de causa uniuscuiusque dioecesis territorium nonnisi continuum pateat.

Attendatur etiam, si casus ferat, ad fines circumscriptionum civilium, atque ad peculiariora personarum locorumve adiuncta, v. g. psychologica, oeconomica, geographica, historica.

2) Amplitudo territorii dioecesani eiusve incolarum numerus talis sit generatim ut, ex una parte, ipse Episcopus, licet ab aliis adiutus, pontificalia exercere visitationesque pastorales congrue peragere valeat, omnia apostolatus opera in dioecesi rite moderari atque coordinare, sacerdotes suos praesertim cognoscere, necnon et religiosos et laicos rationem aliquam in dioecesis inceptis habentes; ex altera vero parte, sufficiens ac idoneus praebeat campus in quo sive Episcopus sive clerici, omnes suas vires in ministerium, prae oculis habitis universalis Ecclesiae necessitatibus, utiliter impendere possint.

3) Quo denique aptius salutis ministerium in dioecesi exerceri possit, pro regula habeatur ut unicuique dioecesi clerici, numero et idoneitate saltem sufficientes, praesto sint pro rite pascendo populo Dei; officia, instituta et opera ne desint quae Ecclesiae particularis propria sunt, quaeque pro eius apto regimine et apostolatu necessaria usu comprobantur; opes denique ad personas et instituta sustentanda aut iam adsint aut saltem prudenter praevideantur aliunde non defuturæ.

Hunc quoque in finem, ubi sint fideles diversi Ritus, eorum spiritualibus necessitatibus Episcopus dioecesanus provideat sive per sacerdotes aut parochias eiusdem Ritus, sive per Vicarium Episcopalem aptis facultatibus instructum et, si casus ferat, etiam characteris episcopali ornatum, sive per seipsum diversorum Rituum Ordinarii munere fungen-

tem. Quod si haec omnia, ob rationes peculiare, iudicio Apostolicae Sedis, fieri non possint, Hierarchia propria pro diversitate Rituum constituatur ³¹.

Item, in similibus circumstantiis, diversi sermonis fidelibus provideatur sive per sacerdotes aut parochias eiusdem sermonis, sive per Vicarium Episcopalem sermonem bene callentem et etiam, si casus ferat, caractere episcopali ornatum, sive denique alia opportuniore ratione.

24. Ad dioecesium immutationes aut innovationes ad normam nn. 22-23 inducendas quod attinet, salva disciplina Ecclesiarum Orientalium, expedit ut competentes Conferentiae Episcopales haec negotia pro suo quaeque territorio examini subiciant —ope etiam adhibita peculiaris Commissionis Episcopalis, si id opportunum videatur, at semper auditis praesertim Episcopis Provinciarum vel Regionum quarum interest— et deinde sua consilia et vota Apostolicae Sedi proponant.

III

EPISCOPI DIOECESANI IN MUNERE PASTORALI COOPERATORES

1) *Episcopi Coadiutores et Auxiliares*

25. In regendis dioecesibus, pastoralis Episcoporum muneri ita provideatur, ut bonum dominici gregis semper sit suprema ratio. Quod bonum ut debite procuretur, haud raro Episcopi Auxiliares constituendi sunt, eo quod Episcopus dioecesanus, vel ob nimiam dioecesis amplitudinem aut nimium incolarum numerum, vel ob peculiaris apostolatus adiuncta aut alias diversae naturae causas, nequit per semetipsum omnia episcopalia munia, sicut animarum exigit bonum, adimplere. Imo et aliquando peculiaris necessitas postulat in ipsius Episcopi dioecesani adiutorium constituatur Episcopus Coadiutor. Qui Episcopi Coadiutores et Auxiliares ita congruentibus facultatibus instruendi sunt, ut, salva semper unitate dioecesani regiminis necnon Episcopi dioecesani auctoritate, eorum actio efficacior reddatur et dignitas, Episcoporum propria, magis in tuto ponatur.

Iamvero Episcopi Coadiutores et Auxiliares, eo quod in partem sollicitudinis Episcopi dioecesani vocati sunt, ita munus suum exercent, ut in omnibus negotiis unanima consensione cum ipso procedant. Praeterea obsequium et reverentiam semper exhibeant Episcopo dioecesano, qui et ipse Episcopos Coadiutores vel Auxiliares fraterne diligat atque existimatione prosequatur.

26. Bono animarum id exigent, ne renuat Episcopus dioecesanus a competenti Auctoritate unum pluresve Auxiliares expostulare, qui nempe sine iure successionis pro dioecesi constituuntur.

Quodsi in Litteris nominationis provisum non fuerit, Episcopus dioecesanus Auxiliarem vel Auxiliares suos constituat Vicarios Generales vel saltem Vicarios Episcopales, a sua auctoritate dumtaxat dependentes quos ipse, in perpendendis causis maioris momenti praesertim indolis pastoralis, consulere velit.

Nisi aliud a competenti Auctoritate statutum fuerit, cum Episcopi dioecesani munere non exspirant potestates et facultates quibus Episcopi Auxiliares a iure instructi sunt. Optandum quoque est ut, sede vacante, munus dioecesis regendi, nisi aliud graves rationes suadeant, committatur Episcopo Auxiliari vel, ubi plures sunt, uni ex Auxiliariis.

31. Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *de Ecclesiis Orientalibus Catholicis*, 21 nov. 1964, n. 4: AAS 57, 1965, p. 77.

Episcopus Coadiutor, qui nempe cum iure successionis nominatur, ab Episcopo dioecetano Vicarius Generalis semper constituatur. Eidem autem pleniore facultates in casibus particularibus a competenti Auctoritate concedi poterunt.

Ut quam maxime praesenti ac futuro dioecetis bono faveatur, Episcopus Coadiutus et Coadiutor in rebus maioris momenti mutuo se consulere ne omittant.

2) Curia atque Consilia Dioecetana

27. Eminens in Curia dioecetana est officium Vicarii Generalis. Quoties autem rectum dioecetis regimen id requirat, constitui possunt ab Episcopo unus aut plures Vicarii Episcopales, qui nempe ipso iure, in determinata dioecetis parte aut in certo negotiorum genere aut quoad fideles determinati Ritus, ea gaudent potestate, quam ius commune Vicario Generali tribuit.

Inter Episcopi cooperatores in regimine dioecetis, illi presbyteri quoque enumerantur qui eius senatum consiliumve constituunt, ut sunt capitulum cathedrale, consultorum coetus vel alia consilia, secundum diversorum locorum circumstantias vel indolem. Haec instituta, praesertim capitula cathedralia, novae ordinationi, quatenus opus sit, necessitatibus hodiernis aptatae, subiciantur.

Sacerdotes et laici, qui ad Curiam dioecetanam pertinent, sciant se pastoralis Episcopi ministerio adiutricem operam praestare.

Curia dioecetana ita ordinetur ut aptum instrumentum Episcopo fiat, non tantum ad dioecetis administrandam, sed etiam ad opera apostolatus exercenda.

Valde optandum est ut in unaquaque dioecesi peculiare instituaturs Consilium pastorale, cui Episcopus dioecetanus ipse praesit et in quo clerici, religiosi et laici, specialiter delecti, partes habeant. Huius Consilii erit, ea quae ad pastoralia opera spectant investigare, perpendere atque de eis practicas expromere conclusiones.

3) Clerus dioecetanus

28. Omnes quidem presbyteri sive dioecetani sive religiosi, unum sacerdotium Christi cum Episcopo participant et exercent, ideoque Ordinis episcopalis providi cooperatores constituuntur. In animarum autem cura procuranda primas partes habent sacerdotes dioecetani, quippe qui, Ecclesiae particulari incardinati vel addicti, eiusdem servitio plene sese devoteant ad unam dominici gregis portionem pascendam; quare unum constituunt presbyterium atque unam familiam, cuius pater est Episcopus. Qui, ut ministeria sacra inter sacerdotes suos aptius et aequius disponere valeat, necessaria libertate gaudere debet in officiis vel beneficiis conferendis, suppressis proinde iuribus seu privilegiis, quae eandem libertatem quoquo modo coarcent.

Necessitudines Episcoporum inter et sacerdotes dioecetanos vinculis potissimum supernaturalis caritatis inniti debent, ita quidem ut sacerdotum voluntatis consociatio cum Episcopi voluntate pastorem eorumdem actionem reddat uberiorem. Quare, ut animarum servitium magis magisque promoveatur, Episcopus sacerdotes ad colloquium, commune quoque, de re praesertim pastoralis, vocare velit, non tantum data occasione, sed etiam, quantum fieri possit, statis temporibus.

Praeterea, omnes sacerdotes dioecetani uniti inter se sint ideoque boni spiritualis universae dioecetis sollicitudine urgeantur; insuper, memores bona, quae occasione officii ecclesiastici sibi comparant, cum munere sacro cohaerere, necessitatibus materialibus quoque dioecetis, iuxta Episcopi ordinationem, pro viribus liberaliter subveniant.

29. Proximiore Episcopi cooperatores sunt illi etiam sacerdotes, quibus munus pastorale aut apostolatus opera indolis supraparoeccialis ab ipso committuntur, sive quoad determinatum dioecesis territorium, sive quoad speciales fidelium coetus, sive quoad peculiare actionis genus.

Eximiam quoque adiutricem operam praestant sacerdotes, quibus ab Episcopo diversa munera apostolatus, sive in scholis sive in aliis institutis aut associationibus, conceduntur. Etiam illi sacerdotes, qui operibus supradioecesanis sunt addicti, cum praeclara apostolatus opera exercent, peculiari sollicitudini commendantur praesertim Episcopi in cuius dioecesi commorantur.

30. Praecipua autem ratione Episcopi cooperatores sunt parochi, quibus, tamquam pastoribus propriis, animarum cura committitur in determinata dioecesis parte sub illius auctoritate.

1) In hac autem cura gerenda parochi, cum suis adiutoribus ita munus docendi, sanctificandi et regendi adimpleant, ut fideles atque communitates paroeciales, tum dioecesis tum totius Ecclesiae universalis membra revera se sentiant. Quapropter cum aliis parochis collaborent necnon cum sacerdotibus, qui munus pastorale in territorio exercent (uti sunt e. g. Vivarii Foranei, Decani), vel operibus indolis supraparoeccialis sunt addicti, ut cura pastoralis in dioecesi unitate non careat atque efficacior reddatur.

Praeterea cura animarum spiritu missionali semper informetur, ita ut ad omnes in paroecia degentes, debito modo, se extendat. Quodsi parochi quosdam personarum coetus attingere nequeant, alios, etiam laicos, in proprium adiutorium vocent, qui sibi auxilium praestent in iis quae ad apostolatam spectant.

Ad eandem vero animarum curam efficacioram reddendam, vita communis sacerdotum, praesertim eidem paroeciae addictorum, enixe commendatur, quae dum actionem apostolicam fovet, caritatis et unitatis exemplum fidelibus praebet.

2) In exsequendo munere magisterii, parochorum est: verbum Dei praedicare omnibus cristifidelibus, ut hi in fide, spe et caritate radicati, in Christo crescant et communitas christiana illud testimonium caritatis reddat, quod Dominus commendavit³²; itemque catechetica instructione fideles ad plenam mysterii salutis cognitionem ducere, unicuique aetati accommodatam. Ad hanc autem instructionem tradendam non solum religiosorum auxilium quaerant, sed etiam laicorum cooperationem, erecta quoque Confraternitate Doctrinae Christianae.

In perficiendo opere sanctificationis, curent parochi ut celebratio Eucharistici Sacrificii centrum sit et culmen totius vitae communitatis christianae; itemque adlaborent ut fideles spirituali pabulo pascantur per devotam et frequentem Sacramentorum receptionem atque per consciam et actuosam in Liturgia participationem. Meminerint etiam parochi quam maxime sacramentum Poenitentiae ad vitam christianam fovendam conferre; quare faciles se praebent ad fidelium confessiones audiendas, advocatis ad hoc, si opus fuerit, aliis etiam sacerdotibus, qui varias linguas calleant.

In officio pastoris adimplendo, imprimis curent parochi proprium gregem cognoscere. Cum autem omnium ovium sint ministri, vitae christianae incrementum foveant tum in singulis fidelibus, tum in familiis, tum in associationibus praesertim apostolatus addictis, tum in universa communitate paroeciali. Domos igitur et scholas visitent, prout pastorale munus id exigit; adolescentibus et iuvenibus studiose prospiciant; pauperes et infirmos paterna caritate prosequantur; peculiarem denique curam de opificibus habeant atque adlaborent ut fideles operibus apostolatus auxilium praestent.

3) Vicarii paroeciales tamquam parochi cooperatores, praestantem et actuosam operam quotidie impendunt in ministerio pastorali sub parochi auctoritate exercendo. Quare

32. Cfr. *Io.* 13, 35.

inter parochum eiusque vicarios fraterna habeatur conversatio, mutua caritas et reverentia semper vigeat iidemque consiliis, auxilio et exemplo sese invicem adiuvent, paroeciali curae concordii voluntate communique studio providentes.

31. In iudicio efformando de sacerdotis idoneitate ad aliquam paroeciam regendam, Episcopus rationem habeat, non solum de illius doctrina, sed etiam de pietate, zelo apostolico, ceterisque dotibus ac qualitatibus, quae ad curam animarum rite exercendam requiruntur.

Praeterea cum muneris paroecialis tota ratio sit bonum animarum, quo facilius et aptius Episcopus ad provisionem paroeciarum procedere valeat, supprimantur, salvo iure Religiosorum, quolibet iura praesentationis, nominationis vel reservationis, necnon, ubi existat, lex concursus, sive generalis sive particularis.

Parochi vero in sua quisque paroecia ea gaudeant stabilitate in officio, quam animarum bonum requirat. Quare, abrogata distinctione inter parochos amovibiles et inamovibiles, recognoscatur et simplicior reddatur modus procedendi in translatione et amotione parochorum, quo Episcopus, servata quidem naturali et canonica aequitate, aptius necessitatibus boni animarum providere possit.

Parochi autem, qui ob ingravescentem aetatem aliamve gravem causam, ab officio rite et fructuose adimplendo impediuntur, enixe rogantur ut sua ipsi sponte, aut ab Episcopo invitati, officii renuntiationem faciant. Episcopus renuntiantibus congruam sustentationem provideat.

32. Eadem denique salus animarum causa sit, qua determinantur aut recognoscantur paroeciarum erectiones aut suppressiones, aliaeve huiusmodi innovationes, quas quidem Episcopus propria auctoritate peragere poterit.

4) *Religiosi*

33. Omnibus Religiosis, quibus in iis quae sequuntur sodales accensentur ceterorum Institutorum consilia evangelica profitentes, iuxta propriam cuiusque vocationem, officium incumbit impense diligenterque adlaborandi ad aedificationem et incrementum totius mystici Corporis Christi et in bonum Ecclesiarum particularium.

Hos vero fines promovere tenentur imprimis oratione, poenitentiae operibus et propriae vitae exemplo, in quorum aestimatione et studio ut iugiter crescant, Sacrosancta haec Synodus eos magnopere hortatur. At, ratione habita indolis uniuscuiusque Religionis propriae, ad externa quoque apostolatus opera impensius accedant.

34. Religiosi sacerdotes, qui in presbyteratus officium consecrantur ut sint et ipsi providi cooperatores Ordinis episcopalis, hodie adhuc maiori auxilio Episcopis esse valent, pro ingravescente animarum necessitate. Ideo vera quadam ratione ad clerum dioecesis pertinere dicendi sunt, quatenus in cura animarum atque apostolatus operibus exercendis partem habent sub sacrorum Praesulum auctoritate.

Etiam alii sodales, sive viri sint sive mulieres, qui et ipsi peculiari ratione ad familiam dioecesanam pertinent, magnum auxilium sacrae Hierarchiae afferunt, atque in dies, auctis apostolatus necessitatibus, magis magisque afferre possunt ac debent.

35. Ad hoc autem ut apostolatus opera in singulis dioecesibus concorditer semper exercentur atque unitas dioecesanae disciplinae sarta tecta servetur, haec principia fundamentalia statuuntur:

1) Episcopos, utpote Apostolorum successores, Religiosi omnes devoto semper obsequio ac reverentia prosequantur. Praeterea quoties ad apostolatus opera legitime vocan-

tur ita munia sua exercere tenentur ut Episcopis auxiliares adsint et subsint ³³. Quin immo Religiosi Episcoporum postulationibus votisque prompte ac fideliter obsecundent ut ampliores partes in salutis humanae ministerium suscipiant, salva Instituti indole et secundum Constitutiones, quae, si necesse sit, ad hunc finem accommodentur, inspectis huius Decreti Concilii principiis.

Praesertim, attentis urgentibus animarum necessitatibus atque cleri dioecesani penuria, Instituta religiosa, quae vitae mere contemplativae non addicuntur, ab Episcopis advocari possunt ut in variis ministeriis pastoralibus operam adiutricem impendant, inspecta tamen propria cuiusque Instituti indole; quam operam ut praestent, in paroeciis, quoque suscipiendis etiam ad tempus, Superiores pro viribus faveant.

2) Religiosi autem, in externum apostolatam immissi, spiritu religionis propriae imbuti sint, atque fideles permaneant regulari observantiae et subiectioni erga proprios Superiores; quam obligationem ipsi Episcopi urgere ne omittant.

3) Exemptio, qua Religiosi ad Summum Pontificem vel ad aliam ecclesiasticam Auctoritatem advocantur et ab Episcoporum iudisdictione subducuntur, ordinem Institutorum internum potissimum respicit, quo melius in iisdem omnia sint inter se apta et connexa atque incremento et perfectioni religiosae conversationis consulatur ³⁴; necnon ut de illis disponere possit Summus Pontifex in bonum Ecclesiae universae ³⁵, alia vero competens Auctoritas in bonum Ecclesiarum propriae iudisdictionis.

Haec autem exemptio non impedit quominus Religiosi in singulis dioecesibus Episcoporum iudisdictioni subsint ad normam iuris, prout horum pastorale munus perfungendum et animarum rite ordinanda curatio requirunt ³⁶.

4) Omnes Religiosi, exempti et non exempti, Ordinariorum locorum potestati subsunt in iis quae ad publicum exercitium cultus divini, salva quidem Rituum diversitate, ad curam animarum, ad sacram praedicationem populo tradendam, ad christifidelium, praesertim puerorum, religiosam et moralem educationem, catechetica institutionem et liturgicam efformationem atque ad status clericalis decorem spectant necnon ad varia opera in iis quae sacri apostolatus exercitium respiciunt. Religiosorum quoque scholae catholicae Ordinariis locorum subsunt ad earum generalem ordinationem et vigilantiam quod attinet, firmo tamen iure Religiosorum quoad earumdem moderamen. Pariter Religiosi tenentur servare ea omnia quae Episcoporum Concilia aut Conferentiae ab omnibus servanda legitime edixerint.

5) Inter varia Instituta religiosa atque inter eadem et clerum dioecesanum, ordinata foveatur cooperatio. Arcta insuper habeatur omnium operum et actionum apostolicarum coordinatio, quae maxime pendet a supernaturali animorum et mentium habitu, in caritate radicato et fundato. Hanc autem coordinationem curare Apostolicae Sedi competit pro universa Ecclesia; sacris vero Pastoribus in sua cuiusque dioecesi: Patriarchalibus demum Synodis ea Episcoporum Conferentiis in proprio territorio.

Episcopi vel Episcoporum Conferentiae et Superiores religiosi vel Conferentiae Superiorum Maiorum, pro operibus apostolatus quae a Religiosis exercentur, praevis consiliis mutuo inter se collatis procedere velint.

6) Ad fovendas concorditer et fructuose mutuas relationes inter Episcopos et Religiosos, statis temporibus et quoties id opportunum videbitur, Episcopi et Superiores reli-

33. Cfr. Pius XII, *Allocutio*, 8 dec. 1950: AAS 43, 1951, p. 28 cfr. etiam Paulus VI, *Allocutio*, 28 maii 1964: AAS 56, 1964, p. 571.

34. Cfr. Leo XIII, Const. Ap. *Romanos Pontifices*, 8 maii 1881: *Acta Leonis XIII*, vol. II, 1882, p. 234.

35. Cfr. Paulus VI, *Allocutio*, 23 maii 1964: AAS 56, 1965, pp. 570-571.

36. Cfr. Pius XII, *Allocutio*, 8 dec. 1950: l. c.

giosi cōvenire velint ad negotia tractanda, quae universim ad apostolatum in territorio pertinent.

CAPUT III

DE EPISCOPIS IN COMMUNE PLURIUM ECCLESiarUM BONUM COOPERANTIBUS

I

SYNODI, CONCILIA ET PRAESERTIM EPISCOPORUM CONFERENTIAE

36. Inde a prioribus Ecclesiae saeculis Episcopi, peculiariibus quidem Ecclesiis praepositi, communione fraternae caritatis atque studio permoti universalis missionis Apostolis traditae, vires ac voluntates suas consociaverunt ad bonum tum commune tum singularum Ecclesiarum provehendum. Hac ratione sive Synodi, sive Concilia provincialia, sive demum Concilia plenaria constituta fuerunt in quibus Episcopi aequalem pro variis Ecclesiis statuerunt rationem servandam tum in fidei veritatibus docendis tum in disciplina ecclesiastica ordinanda.

Exoptat haec Sancta Oecumenica Synodus ut veneranda Synodorum et Conciliorum instituta novo vigeant robore, quo aptius et efficacius fidei incremento disciplinaeque conservationi in variis Ecclesiis, pro temporum adiunctis, provideatur.

37. Hodiernis potissimum temporibus Episcopi haud raro munus suum apte ac fructuose adimplere non valent nisi cum aliis Episcopis arctiorem in dies suam concordem atque coniunctiorem operam efficiant. Cum autem Episcoporum Conferentiae —pluribus in nationibus iam constitutae— praeclara ediderint uberioris apostolatus argumenta, Sacrosancta haec Synodus summopere expedire censet, ut ubique terrarum eiusdem nationis seu regionis Episcopi in unum coetum confluant, statis temporibus simul convenientes, ut communicatis prudentiae et experientiae luminibus, collatisque consiliis sancta fiat ad commune Ecclesiarum bonum virium conspiratio.

Propterea de Episcoporum Conferentiis haec quae sequuntur statuit.

38. 1) Est Episcoporum Conferentia veluti coetus in quo sacrorum Antistites cuiusdam nationis vel territorii munus suum pastorale coniunctim exercent ad maius bonum, quod hominibus praebet Ecclesia, provehendum, praesertim per apostolatus formas et rationes occurrentibus aetatis adiunctis apte compositas.

2) Omnes Ordinarii locorum cuiuscumque ritus, Vicariis Generalibus exceptis, Coadiutores, Auxiliares alique Episcopi titulares peculiari munere vel ab Apostolica Sede vel ab Episcoporum Conferentiis demandato fungentes ad Episcoporum Conferentiam pertinent. Ceteri Episcopi titulares necnon, ob singulare quod obeunt in territorio officium, Legati Romani Pontificis non sunt de iure membra Conferentiae.

Ordinarius locorum necnon Coadiutoribus competit suffragium deliberativum. Auxiliariis aliisque Episcopis, quibus ius est Conferentiae interesse, suffragium deliberativum aut consultivum decernent statuta Conferentiae.

3) Quaelibet Conferentiae Episcoporum sua conficiat statuta, ab Apostolica Sede recognoscenda, in quibus —praeter alia media— officia provideantur quae fini consequendo efficacius consulant, e. g. Consilium permanens Episcoporum, Commissiones Episcopales, Secretariatus Generalis.

4) Decisiones Conferentiae Episcoporum, dummodo legitime et per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum Praesulum, qui voto deliberativo fruente ad Conferentiam pertinent, prolatae fuerint et ab Apostolica Sede recognitae, vim habeant iuridice obligandi in casibus dumtaxat in quibus aut ius commune id praescripserit aut peculiare Apostolicae Sedis mandatum, motu proprio aut ad petitionem ipsius Conferentiae datum, id statuerit.

5) Ubi peculiaria adiuncta id postulent, **Episcopi plurium nationum**, Apostolica Sede approbante, unam poterunt Conferentiam constituere.

Foveantur insuper relationes inter Conferentias Episcopales diversarum nationum ad maius bonum promovendum ac tuendum.

6) Enixe commendatur ut Praesules Orientalium Ecclesiarum, in disciplina propriae Ecclesiae in Synodis promovenda et ad opera in bonum religionis efficacius fovenda, rationem etiam habeant boni communis totius territorii, ubi plures Ecclesiae diversorum rituum exstant, consiliis in conventibus interritualibus collatis iuxta normas a competente Auctoritate statuendas.

II

PROVINCiarUM ECCLESIASTICARUM CIRCUMSCRIPTIO ET REGIONUM ECCLESIASTICARUM ERECTIO

39. Animarum bonum non diocesium tantum sed provinciarum quoque ecclesiasticarum aptam exostulat circumscriptionem, immo et regionum ecclesiasticarum suadet erectionem, ita ut apostolatus necessitatibus iuxta socialia et localia adiuncta melius provideatur, atque faciliores fructuosioresque reddantur Episcoporum relationes sive inter se sive cum Metropolitibus et cum ceteris eiusdem nationis Episcopis, necnon et Episcoporum cum civilibus Auctoritatibus.

40. Itaque, ad memoratos fines consequendos, Sacrosancta Synodus haec statuenda decernit:

1) Provinciarum ecclesiasticarum circumscriptiones opportune recognoscantur et iura ac privilegia Metropolitanarum novis aptisque normis definiantur.

2) Pro regula habeatur ut omnes dioeceses aliaeque territoriales circumscriptiones quae iure dioecesis aequiparantur alicui provinciae ecclesiasticae adscribantur. Proinde dioeceses quae nunc Apostolicae Sedi immediate sint subiectae quaeque nulli alii uniantur, aut in novam provinciam ecclesiasticam, si id fieri possit, sunt simul componendae aut illi provinciae aggregandae, quae vicinior seu opportunior sit, et iuri metropolitico Archiepiscopi sunt subiciendae ad normam iuris communis.

3) Ubi utilitas id suadet, provinciae ecclesiasticae in regiones ecclesiasticas componentur, quarum ordinatio iure est statuenda.

41. Expediit ut competentes Episcoporum Conferentiae quaestionem de huiusmodi provinciarum circumscriptione aut regionum erectione examini subiciant, iuxta normas iam de dioecesium circumscriptione in nn. 23 et 24 statutas, et consilia ac vota sua Apostolicae Sedi proponant.

III

EPISCOPI MUNERE INTERDIOECESANO FUNGENTES

42. Cum necessitates pastorales magis magisque requirant ut quaedam pastoralia munia concorditer regantur et promoveantur, expediit ut in servitium omnium vel plurium dioecesium alicuius determinatae regionis aut nationis nonnulla constituentur officia, quae etiam Episcopis committi possunt.

Commendat autem Sancta Synodus ut inter Praelatos seu Episcopos, his muneribus perfungentes, et Episcopos dioecesanos atque Conferentias Episcopales fraterna semper

vigeat communicatio et animorum in sollicitudine pastorali conspiratio, cuius rationes etiam iure communi definiantur oportet.

43. Cum spirituali militum curae, ob peculiare eorumdem vitae condiciones, eximia debeat sollicitudo, in unaquaque natione erigatur, pro viribus, Vicariatus Castrensis. Tum Vicarius tum capellani in concordia cum Episcopis dioecesanis cooperatione huic difficili operi impense se devoteant ³⁷.

Quare Episcopi dioecesani Vicario Castrensi concedant numero sufficienti sacerdotes huic gravi muneri aptos simulque faveant inceptis ad bonum spirituale militum promovendum ³⁸.

MANDATUM GENERALE

44. Decernit Sacrosancta Synodus, ut in recognoscendo Codice Iuris Canonici aptae definiantur leges, ad normam principiorum quae in hoc Decreto statuuntur, perpensis etiam animadversionibus quae vel a Commissionibus vel a Patribus Conciliaribus prolatae sunt.

Decernit insuper Sancta Synodus ut Directoria generalia de cura animarumificentur in usum tum Episcoporum tum parochorum, ut certae ipsis praebentur rationes ad proprium munus pastorale facilius aptiusque obeundum.

Conficiantur etiam tum speciale Directorium de cura pastoralis peculiarium fidelium coetuum pro diversis singularum nationum vel regionum adiunctis, tum Directorium de catechetica populi christiani institutione, in quo agatur de fundamentalibus eiusdem institutionis principiis et ordinatione deque elaboratione librorum ad rem pertinentium. In iis vero Directoriis conficiendis ratio item habeatur animadversionum quae sive a Commissionibus sive a Patribus Conciliaribus exhibitae sunt.

Haec omnia et singula, quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus decernimus ac statuimus et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXVIII oct. anno MCMLXV.

Ego PAULUS Catholicae Ecclesiae Episcopus.

Sequuntur Patrum subsignationes.

37. Cfr. S. C. Consistorialis: *Instructio de Vicariis Castrensibus*: 23 apr. 1951: AAS 43, 1951, pp. 562-565; *Formula servanda in relatione de statu Vicariatus Castrensis conficienda*, 20 oct. 1956: AAS 49, 1957, pp. 150-163; Decr. *De Sacrorum Liminum Visitatione a Vicariis Castrensibus peragenda*, 28 febr. 1959: AAS 51, 1959, pp. 272-74; Decr. *Facultas audiendi confessiones militum Cappellanis extenditur*, 27 nov. 1960: AAS 53, 1961, pp. 49-50. Cfr. etiam S. C. de Religiosis: *Instructio de Cappellanis militum religiosis*, 2 febr. 1955: AAS 47, 1955, pp. 93-97.

38. Cfr. S. C. Consistorialis: *Epistula ad Em. mos P.P. DD. Cardinales atque Exc. mos PP. DD. Archiepiscopos, Episcopos ceterosque Ordinarios Hispanicae Ditionis*, 21 iun. 1951: AAS 43, 1951, p. 566.

DECRETUM DE INSTITUTIONE SACERDOTALI

PROOEMIUM

Optatam totius Ecclesiae renovationem probe noscens Sancta Synodus a sacerdotum ministerio, Christi spiritu animato, magna ex parte pendere ¹, gravissimum institutionis sacerdotalis momentum proclamat, eiusque primaria quaedam principia declarat, quibus confirmentur leges iam saeculorum usu probatae in easque nova inducantur, quae huius Sancti Concilii Constitutionibus et Decretis necnon mutatis temporum rationibus respondeant. Quae sacerdotalis confirmatio ob ipsam catholici sacerdotii unitatem, omnibus sacerdotibus utriusque cleri et cuiusvis ritus necessaria est; ideoque haec praescripta, quae clerum dioecesanum directe respiciunt, congrua congruis referendo, omnibus accommodanda sunt.

I

DE SACERDOTALIS INSTITUTIONIS RATIONE IN SINGULIS NATIONIBUS INEUNDA

1. Cum in tanta gentium regionumque diversitate nonnisi generales leges ferri possint, in singulis nationibus vel ritibus peculiaris «Sacerdotalis Institutionis Ratio» ineatur, ab Episcoporum Conferentiis statuenda ², certis temporibus recognoscenda atque ab

1. Universi populi Dei progressum ex ipsius Christi voluntate a sacerdotum ministerio quam maxime pendere, ex verbis patet quibus Dominus Apostolos eorumque successores et cooperatores constituit Evangelii praecones, novi populi electi duces et mysteriorum Dei dispensatores; idem confirmatur ex Patrum ac Sanctorum effatis atque ex iteratis Summorum Pontificum documentis.

Cfr. in primis:

S. Pius X, Exhortatio ad Clerum *Haerent animo*, 4 aug. 1908: *S. Pii X Acta IV*, pp. 237-264.

Pius XI, Litt. Encycl. *Ad catholici Sacerdotii*, 20 dec. 1935: AAS 28, 1963, imprimis pp. 37-52.

Pius XII, Adhortatio Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: AAS 42, 1950, pp. 657-702.

Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*, 1 aug. 1959: AAS 51, 1959, pp. 545-579.

Paulus VI, Epistula Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: AAS 55, 1963, pp. 979-995.

2. Universa institutio sacerdotalis, id est Seminarii ordinatio, institutio spiritualis, ratio studiorum, alumnorum vita communis et disciplina, exercitia pastoralia variis lo-

Apostolica Sede approbanda, qua leges universales ad peculiaria locorum temporumque adiuncta accommodentur, ut sacerdotalis institutio semper congruat pastoralibus necessitatibus illarum regionum in quibus ministerium exercendum sit.

II

DE VOCATIONIBUS SACERDOTALIBUS INSTANTIUS FOVENDIS

2. Fovendarum vocationum officium ³ ad totam christianam communitatem pertinet, quae imprimis vita plene christiana id provehere debet; maxime in id conferunt tum familiae, quae, spiritu fidei, caritatis et pietatis animatae, veluti primum seminarium fiunt, tum paroeciae quarum uberem vitam ipsi adolescentes participant. Magistri atque omnes qui puerorum iuvenumque institutionem quovis modo curant, praecipue Consociationes Catholicae, adolescentes sibi concreditos ita excolere studeant ut vocationem divinam percipere et libenter sequi valeant. Omnes sacerdotes zelum apostolicum in fovendis vocationibus quam maxime ostendant et propria ipsorum vita humili, operosa, laeto animo peracta, necnon mutua sacerdotali caritate et fraterna operae consortione, adolescentium animos ad sacerdotium trahant.

Episcoporum autem est in vocationibus provehendis gregem suum excitare arctamque omnium virium laborumque curare coniunctionem; eos vero quos ipsi ad sortem Domini vocatos iudicaverint, ut patres, nullis parcentes sacrificiis adiuvere.

Haec actiosa ad vocationes fovendas universi populi Dei conspiratio Divinae Providentiae actioni respondet, quae hominibus ad Christi Sacerdotium hierarchicum participandum divinitus electis congruas dotes tribuit eosque sua gratia adjuvat, dum legitimis Ecclesiae ministris committit ut idoneitate agnita, candidatos qui tantum munus recta intentione et plena libertate petierint, comprobatos vocent et Sancti Spiritus sigillo Dei cultui et Ecclesiae servitio consecrent ⁴.

Sancta Synodus tradita quidem communis cooperationis subsidia imprimis commendat uti sunt instans oratio, christiana paenitentia necnon in dies altior christifidelium institutio, sive praedicatione et catechesi sive etiam variis communicationis socialis mediis impertienda, qua quidem necessitas, natura et praestantia vocationis sacerdotalis declarantur. Insuper mandat ut Opera vocationum, secundum pontificia ad rem documenta, in singularum dioecesium, regionum vel nationum ambitu iam constituta vel ineunda, universam fovendarum vocationum pastoraalem actionem, nullis opportunis auxiliis pos-

corum adiunctis accommodanda sunt. Quae accommodatio, ad praecipua principia quod spectat, secundum normas communes facienda est, pro clero saeculari ad Episcoporum Conferentias, et congrua ratione a Superioribus competentibus pro clero regulari (cfr. Statuta Generalia Constitutioni Apostolicae *Sedes Sapientiae* adnexa, art. 19).

3. Inter praecipuas aerumnas quibus Ecclesia hodie affligitur, fere ubique eminent vocationum exigua copia.

Cfr. Pius XII, Adhortatio Apost. *Menti Nostrae*: «...sacerdotum numerus cum in catholicorum regionibus, tum in missionalibus terris, impar plerumque incrementibus necessitatibus est» (AAS 42, 1950, p. 682).

Ioannes XXIII: «Il problema delle vocazioni ecclesiastiche e religiose è quotidiana sollecitudine del Papa è sospiro della Sua preghiera, aspirazione ardente della Sua anima» (Ex Allocutione ad I Congressum Internationalem de Vocationibus ad Status Perfectionis, 16 dec. 1961: *L'Osservatore Romano*, 17 dec. 1961).

4. Pius XII, Const. Ap. *Sedes Sapientiae*, 31 maii 1956: AAS 48, 1956, p. 357.

Paulus VI, Ep. Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: AAS 55, 1963, pp. 984 ss.

thabitis quae hodiernae doctrinae psychologicae et sociologicae utiliter protulerint, methodice et cohaerenter disponant atque pari discretione ac zelo promoveant ⁵.

Opus vero fovendarum vocationum fines singularum dioecesium, nationum, familiarum religiosarum atque rituum dilatato corde transcendat oportet atque ad universalis Ecclesiae necessitates respiciens illis praecipue regionibus auxilium afferat, in quibus ad Domini vineam instantius operarii advocantur.

3. In Seminariis Minoribus ad germina vocationis excolenda erectis alumni peculiari religiosa conformatione, imprimis apta moderatione spirituali, ad Christum Redemptorem generoso animo et puro corde sequendum componantur. Sub paterno superiorum moderamine, parentibus opportune cooperantibus, vitam ducant quae adolescentium aetati, spiritui et evolutioni conveniat et sanae psychologiae normis plene aptetur, congrua rerum humanarum experientia et consuetudine cum propria familia non praetermissis ⁶. Ea praeterea quae in sequentibus de Seminariis Maioribus statuuntur, quatenus fini et rationi Seminarii Minoris conveniunt, ipsi quoque accommodentur. Studia ab alumnis peragenda sic ordinentur oportet ut ipsi ea sine incommodo alibi prosequi possint, si alium vitae statum amplectantur.

Pari cura foveantur etiam germina vocationis adolescentium et iuvenum in peculiari- bus Institutis quae pro locorum adiunctis Seminariorum Minorum quoque fini inserviunt, necnon eorum qui sive in aliis scholis sive ceteris educationis mediis instituuntur; ac sedulo promoveantur Instituta aliaque incoepa pro iis qui maiore aetate divinam sequuntur vocationem.

III

DE SEMINARIORUM MAIORUM ORDINATIONE

4. Seminaria Maiora ad sacerdotalem conformationem necessaria sunt. In eis integra alumnorum institutio eo tendere debet ut ad exemplar Domini Nostri Iesu Christi, Magistri, Sacerdotis et Pastoris. veri animarum pastores ipsi formentur ⁷; praeparentur ergo ad ministerium verbi; ut verbum Dei revelatum semper melius intelligant, meditantes possideant, lingua et moribus expriment; ad ministerium cultus et sanctificationis; ut orantes et sacras liturgicas celebrationes peragentes opus salutis per Sacrificium eucharisticum et Sacramenta exerceant; ad ministerium Pastoris: ut sciant repraesentare hominibus Christum, qui non «venit, ut ministraretur ei, sed ut ministraret et daret animam suam redemptionem pro multis» (Mc 10, 45; cf. Jn 13, 12-17) et ut, omnium facti servi, plures lucrifaciant (cf. 1 Cor 9, 19).

Quare omnes institutionis rationes, spiritualis, intellectualis, disciplinaris, consociata actione ad hunc finem pastoraalem ordinentur, eique assequendo sedulam concordemque

5. Cfr. imprimis: Pius XII, Motu proprio *Cum nobis* «de Pontificio Opere Vocationum Sacerdotalium apud S. Congregationem Seminariis et Studiorum Universitatibus prepositam constituendo», 4 nov. 1941: AAS 33, 1941, p. 479; cum adnexis Statutis et Normis ab eadem S. Congregatione promulgatis die 8 sept. 1943. Motu proprio *Cum supremate* «de Pontificio Opere primario religiosarum vocationum», 11 febr. 1955: AAS 47, 1955, p. 266; cum adnexis Statutis et Normis a S. Congr. de Religiosis promulgatis (*ibid.*, pp. 298-301); Conc. Vat. II, Decretum *De accommodata renovatione vitae religiosae*, n. 24; Decretum *De Pastoralis Episcoporum munere in Ecclesia*, n. 15.

6. Cfr. Pius XII, Adhortatio Apostolica *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: AAS 42, 1950, p. 685.

7. Cfr. Conc. Vat. II, Constitutio dogmatica *De Ecclesia*, n. 28: AAS 57, 1965, p. 34.

operam navent omnes moderatores et magistri, Episcopi auctoritati fideliter obsequentes.

5. Cum alumnorum institutio et a sapientibus legibus et maxime quidem ad idoneis educatoribus pendeat, Seminariorum moderatores et magistri ex optimis viris seligantur⁸ atque solida doctrina, congrua experientia pastoralis et peculiari institutione spiritali et paedagogica diligenter praeparantur. Instituta igitur ad hunc finem assequendum vel saltem cursus apta ratione disponendi necnon Moderatorum Seminariorum conventus statutis temporibus celebrandi promoveantur oportet.

Moderatores vero et magistri persentiant quantopere a suis cogitandi agendique ratione pendeat alumnorum formationis exitus; sub Rectoris ductu arctissimam spiritus et actionis consortionem ineant atque inter semetipsos et cum alumnis eam familiam constituent quae Domini orationi «Ut sint unum» (cf. Jn 17, 11) respondeat et in alumnis propriae vocationis gaudium nutriat. Episcopus autem assidua praedilectionis cura animet eos qui in Seminario laborant ac ipsis alumnis se demostret verum in Christo Patrem. Omnes denique sacerdotes cor dioecesis Seminarium considerent etque propriam adiutricem operam libenter praestent⁹.

6. Vigilanti cura, pro singulorum aetate eorumque progressu, inquiretur de candidato recta intentione ac libera voluntate, de idoneitate spiritali, morali et intellectuali, de congrua physica et psychica valetudine —consideratis quoque dispositionibus a familia forsitan transmissis—. Expendatur quoque candidatorum capacitas sacerdotalia onera ferendi et officia pastoralia exercendi¹⁰.

In universa autem alumnorum selectione et probatione debita semper adhibeatur animi firmitas etiamsi lugenda sit sacerdotum penuria¹¹, cum Deus Ecclesiam suam ministris carere non sinat, si digni promoveantur, non idonei tempestive ad alia munera obeunda paterne dirigantur atque iuventur ut vocationis suae christianae consilii, alacriter apostolatam laicalem ineant.

7. Ubi singulae dioeceses proprio Seminario rite instruendo impares sint, erigantur ac foveantur Seminaria pluribus dioecesibus vel universae regioni vel nationi communia, ut solidae alumnorum institutioni, quae in hac re suprema lex est habenda, efficaciore ratione consulatur. Haec vero Seminaria, si regionalia sint vel nationalia, regantur iuxta statuta ab Episcopis, quorum interest¹², condita et ab Apostolica Sede probata.

In Seminariis autem ubi multi sunt alumni, retenta regiminis et scientificae institutionis unitate, alumni apta ratione distribuantur in coetus minores ut singulorum conformationi personali melius provideatur.

8. Cfr. Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*, 20 dec. 1935: AAS 28, 1936, p. 37: «Diligens imprimis esto moderatorum magistrorumque delectus... Sacris eiusmodi collegiis sacerdotes tribuite maxima virtute ornatos; neque gravemini eos e muneribus ponderis, quae tamen cum hac capitali re, cuius partes nulla alia susceperit, comparari nequeunt». Quod seligendi optimos principium iterum inculcatur a Pio XII in Litteris Apostolicis ad Ordinarios Brasiliae directis die 23 aprilis 1947: *Discorsi e Radiomessaggi*, 9, pp. 579-580.

9. De communi officio Seminariis auxiliatricem operam navandi. Cfr. Paulus VI, Epistula Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: AAS 53, 1963, p. 984.

10. Cfr. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: AAS 42, 1950, p. 684; et cfr. S. Congreg. de Sacramentis, Litt. circulares *Magna equidem* ad locorum Ordinarios, 27 dec. 1935, n. 10. Pro religiosis cfr. *Statuta Generalia* adnexa Constitutioni Apostolicae *Sedes Sapientiae*, 31 maii 1956, art. 33.

Paulus VI, Epistula Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: AAS 55, 1963, p. 987 s.

11. Cfr. Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*, 20, 1935: AAS 28, 1936, p. 41.

12. Statuitur, ut in determinandis Seminariorum regionalium vel nationalium Statutis omnes Episcopi quorum interest partem habeant, derogando praescripto canonis 1357, par. 4 C. I. C.

IV

DE INSTITUTIONE SPIRITUALI IMPENSIUS EXCOLENDAM

8. Institutio spiritualis cum doctrinali et pastorali arcte connectatur et, direttore spiritus praecipue adiuvente¹³, ita impertiatur, ut alumni cum Patre per Filium Eius Iesum Christum in Spiritu Sancto familiari et assidua societate vivere discant. Per sacram ordinationem Christo Sacerdoti configurandi, etiam intima totius vitae consortione, ut amici, Eius adhaerere assuescant¹⁴. Eius Mysterium Paschale ita vivant ut in illud initiare sciant plebem sibi committendam. Christum quaerere edoceantur in verbi Dei fideli meditatione, in actuosa cum sacrosanctis Ecclesiae Mysteriis communicatione, imprimis in Eucharistia et in officio divino¹⁵; in Episcopo, qui eos mittit et in hominibus ad quos mittuntur, praesertim pauperibus, parvulis, infirmis, peccatoribus et incredulis. Beatissimam Virginem Mariam, quae a Christo Iesu in cruce moriente discipulo data est uti mater, filiali fiducia diligant et colant.

Enixe foveantur pietatis exercitia venerando Ecclesiae usu commendata; curadum vero est ne formatio spiritualis in iis solis consistat nec solum affectum religiosum excolat. Discant potius alumni secundum formam Evangelii vivere, in fide, spe et caritate firmari, ut in earum exercitio spiritum orationis sibi acquirant¹⁶, vocationis suae robur et munimem consequantur, ceterarum virtutum vigorem obtineant et zelo omnes homines Christo lucrificandi crescant.

9. Mysterio Ecclesiae ab hac Sancta Synodo praecipue illustrato alumni ita imbuantur ut Christi Vicario humili et filiali caritate depincti atque, sacerdotio aucti, proprio Episcopo tamquam fidi cooperatores adhaerentes et sociam cum fratribus operam praestantes, testimonium exhibeant illius unitatis qua homines ad Christum attrahuntur¹⁷. Dilatato corde participare discant in totius Ecclesiae vita secundum illud S. Augustini: «Quantum quisque amat Ecclesiam Christi, tantum habet Spiritum Sanctum»¹⁸. Clarissime intelligant alumni, se non dominatui nec honoribus destinari, sed totos reveritio Dei et pastoralis ministerio mancipari. Peculiari sollicitudine in sacerdotali oboedientia, in pauperis vitae ratione et in sui abnegandi spiritu ita excolantur¹⁹, ut etiam ea quae licita sunt, sed non expediunt, prompte abdicare et Christo crucifixo se conformare assuescant.

13. Cfr. Pius XII, Exhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: AAS 42, 1950, p. 674; S. Congr. de Sem. et Stud. Univ., *La Formazione spirituale del candidato al sacerdozio*, Città del Vaticano 1965.

14. Cfr. S. Pius X, Exhort. ad Clerum catholicum, *Haerent animo*, 4 aug. 1908: *S. Pii X Acta IV*, pp. 242-244; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, 23 sept. 1950: AAS 42, 1950, pp. 659-661; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri Primordia*, 1 aug. 1959: AAS 51, 1959, p. 550 s.

15. Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. *Mediator Dei*, 20 nov. 1947: AAS 39, 1947, pp. 547 ss. et 572 s.; Ioannes XXIII, Adhortatio Apost. *Sacrae Laudis*, 6, ian. 1962: AAS 54, 1962, p. 69; Conc. Vat. II, Const. *De Sacra Liturgia*, art. 16 et 17: AAS 56, 1964, p. 104 s.; S. C. Rituum, *Instructio ad executionem Constitutionis de Sacra Liturgia recte ordinandam*, 26 sept. 1964, nn. 14-17: AAS 56, 1964, p. 880 s.

16. Cfr. Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri Primordia*: AAS 51, 1959, p. 599 s.

17. Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. *De Ecclesia*, n. 28: AAS 57, 1965, p. 35 s.

18. S. Augustinus, *In Io. tract.* 32, 8: PL 35, 1946.

19. Cfr. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*: AAS 42, 1950, pp. 662 s., 685, 690; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri Primordia*: AAS 51, 1959, pp. 551-553-556 s.; Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam*, 6 aug. 1964: AAS 56, 1964, p. 634 s.; Conc. Vat. II, Const. dogm. *De Ecclesia*, imprimis n. 8: AAS 57, 1965, p. 12.

De oneribus ab ipsis suscipiendis alumni reddantur certiores, nulla vitae sacerdotalis difficultate reticita; ne tamen in futura operositate periculi rationem fere unice conspiciant, sed potius ad vitam spiritualem ex ipsa eorum pastorali actione quam maxime roborandam conformentur.

10. Alumni qui secundum proprii ritus sanctas firmasque leges venerandam coelibatus sacerdotalis traditionem sequuntur, diligenti cura educentur ad hunc statum, in quo societati coniugali propter regnum caelorum (cf. Mt 19, 12) renuntiantes, Domino adhaerent amore indiviso ²⁰ novo Foederi intime congruente, futuri saeculi resurrectionis testimonium exhibent (cf. Lc 20, 36) ²¹ et aptissimum consequuntur auxilium ad eam perfectam caritatem continuo exercendam, qua in ministerio sacerdotali omnia omnibus fieri valeant ²². Alte persentiant quam grato animo ille status suscipi debeat non quidem solum ut lege ecclesiastica praecipitur, sed ut pretiosum donum Dei humiliter impetrandum, cui gratia Spiritus Sancti excitante et adiuvante, libere et generose respondere properent.

Officia et dignitatem christiani matrimonii, quod amorem inter Christum et Ecclesiam repraesentat (cf. Ef 5, 32 s.), alumni debite cognoscant; perspiciant autem virginitatis Christo consecratae praecellentiam ²³, ita ut optione mature deliberata ac magnanimi, integra corporis et animi deditioe Domino se devoteant.

De periculis quae eorum castitati maxime in praesentis temporis societate occurrunt, moneantur ²⁴; aptis praesidiis divinis humanisque adiuti, matrimonii renuntiationem ita integrare addiscant ut ipsorum vita et operositas ex coelibatu non modo ullum patiatur detrimentum, sed potius ipsi altius animi corporisque dominium pleniorisque maturitatis profectum acquirant atque Evangelii beatitudinem perfectius percipiant.

11. Christianae educationis normae sancte serventur, et recentioribus sanae psychologiae et paedagogiae inventis rite compleantur. Institutione igitur sapienter ordinata in alumnis excolenda est etiam debita maturitas humana, praecipue comprobata in quadam animi stabilitate, in facultate ferendi ponderatas decisiones atque in recta de eventibus et hominibus iudicandi ratione. Alumni propriam indolem recte componere assuescant; ad animi fortitudinem formentur et in univsum illas virtutes aestimare discant quae inter homines pluris fiunt et Christi ministrum commendant ²⁵, cuiusmodi sunt animi sinceritas, assidua iustitiae cura, promissis servata fides, in agendo urbanitas, in colloquendo modestia cum caritate coniuncta.

Vitae Seminarii disciplina aestimanda est non solum validum vitae communis caritatisque praesidium, sed totius institutionis necessaria pars ad sui dominium acquirendum, ad solidam personae maturitatem promovendam ceterasque animi dispositiones efformandas quae ordinatam et fructuosam Ecclesiae operositatem maxime iuvant. Ita tamen exerceatur ut fiat alumnorum interna aptitudo qua auctoritas superiorum ex intima persuasionem seu propter conscientiam (cf. Rom 13, 5) et propter supernaturales rationes suscipiatur. Disciplinae vero normae iuxta alumnorum aetatem ita applicentur ut ipsi, dum gradatim sibi metipsis moderari addiscant, libertate sapienter uti, sponte naviterque agere ²⁶ et cum confratribus et laicis sociam praestare operam assuescant.

Tota Seminarii ratio, pietatis et silentii studio atque mutui adiutorii sollicitudine per-

20. Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. *Sacra Virginitas*, 25 mart. 1964: AAS 46, 1956, pp. 165 ss.

21. Cfr. S. Cyprianus, *De habitu virginum*, 22: PL 4, 475; S. Ambrosius, *De virginibus* I, 8, 52: PL 16, 202 s.

22. Cfr. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*: AAS 42, 1950, p. 663.

23. Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. *Sacra Virginitas*, l. c., pp. 170-174.

24. Cfr. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, l. c., pp. 664 et 890 s.

25. Paulus VI, Epistula Apost. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963: AAS 55, 1963, p. 991.

26. Cfr. Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae*, l. c., p. 696.

fusa, ita ordinetur oportet ut iam quaedam initiatio sit futurae vitae a sacerdote du-cendae.

12. Ut spiritualis institutio solidiore ratione innitatur et alumni vocationem optione mature deliberata amplectantur, Episcoporum erit congruum instaurare temporis inter-vallum pro impensiore tirocinio spirituali. Eorundem quoque erit opportunitatem perpen-dere quandam studiorum interruptionem statuendi vel aptum tirocinium pastorale dispo-nendi ut sacerdotii candidatorum probationi satius consulatur. Pro singularum regionum condicionibus Episcoporum pariter erit decernere de protrahenda aetate a iure communi in praesenti pro sacris ordinibus expostulata necnon deliberare de opportunitate sta-tuendi ut alumni, expleto cursu theologico, per congruum tempus diaconalem exercent ordinem, antequam ad sacerdotium promoveantur.

V

DE STUDIIS ECCLESIASTICIS RECOGNOSCENDIS

13. Antequam sacrorum alumni studia proprie ecclesiastica aggrediantur, ea huma-nistica et scientifica institutione ornentur, qua iuvenes in sua cuiusque natione superiora studia inire valeant; ac praeterea eam linguae latinae cognitionem acquirant, qua tot scientiarum fontes et Ecclesiae documenta intellegere atque adhibere possint ²⁷. Studium linguae liturgicae unicuique ritui propriae necessarium habeatur, cognitio vero congrua linguarum Sacrae Scripturae et Traditionis valde foveatur.

14. In ecclesiasticis studiis recognoscendis eo imprimis spectandum est ut disciplinae philosophicae et theologicae aptius componantur et concordi ratione conspirent ad alum-norum mentibus magis magisque aperiendum Mysterium Christi quod totam generis hu-mani historiam afficit, in Ecclesiam iugiter influit et ministerio sacerdotali praecipue operatur ²⁸.

Ut haec visio ab institutionis limine cum alumni communicetur, studia ecclesiastica inchoentur cursu introductorio per congruum tempus protrahendo. In hac studiorum ini-tiatione Mysterium salutis ita proponatur ut alumni studiorum ecclesiasticorum sensum, ordinem eorumque finem pastoraalem conspiciant simulque ad propriam vitam universam fide fundandam et penetrandam iuventur atque in vocatione deditioe personali et laeto animo amplectenda firmentur.

15. Philosophicae disciplinae ita tradantur ut alumni imprimis ad solidam et cohae-rentem hominis, mundi et Dei cognitionem acquirendam manuducantur, innixi patrimo-nio philosophico perenniter valido ²⁹, ratione quoque habita philosophicarum investigatio-num progredientis aetatis, praesertim earum quae in propria natione maiorem influxum exercent, necnon recentioris scientiarum progressus, ita ut alumni hodiernae aetatis in-dole recte percepta ad colloquium cum hominibus sui temporis opportune praeparentur ³⁰.

Historia philosophiae ita tradatur ut alumni, dum variorum systematum principia ul-tima attingunt, ea quae ibi vera probantur teneant, errorum radices detegere eosque re-fellere valeant.

In ipsa docendi ratione excitetur in alumni amor veritatis rigorose quaerendae, ob-servandae, demonstrandae simul cum honesta agtione limitum cognitionis humanae. Se-

27. Cfr. Epistula Apost. *Summi Dei Verbum*, l. c., p. 993.

28. Cfr. Conc. Vat. II, Const. Dogm. *De Ecclesia*, nn. 7 et 8: AAS 57, 1965, pp. 9-11; 33 s.

29. Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. *Humani Generis*, 12 aug. 1950: AAS 42, 1950, pp. 571-575.

30. Cfr. Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam*, 6 aug. 1964: AAS 56, 1964, pp. 637 ss.

dulo attendatur ad necessitudinem inter philosophiam et vera problemata vitae necnon quaestiones quae alumnorum mentes movent; ipsi quoque adiuventur ad perspiciendos nexus qui intercedunt inter argumenta philosophica et mysteria salutis quae in theologia superiore lumine fidei considerantur.

16. Disciplinae theologicae, in lumine fidei sub Ecclesiae Magisterii ductu ³¹, ita tradantur ut alumni doctrinam catholicam ex divina Revelatione accurate hauriant, profunde penetrent, propriae vitae spiritualis reddant alimentum ³² eamque in ministerio sacerdotali annuntiare, exponere atque tueri valeant.

Sacrae Scripturae studio, quae universae theologiae veluti anima esse debet ³³, peculiari diligentia alumni instituuntur; congrua introductione praemissa, in exegeseos methodum accurate initientur, maxima divinae Revelationis themata perspiciant et in Sacris Libris quotidie legendis et meditandis incitamentum et nutrimentum recipiant ³⁴.

Theologia dogmatica ita disponatur ut ipsa themata biblica primum proponantur; quid Patres Ecclesiae Orientis et Occidentis ad singulas Revelationis veritates fideliter transmittendas et enucleandas contulerint necnon ulterior dogmatis historia —considerata quoque ipsius relatione ad generalem Ecclesiae historiam— alumni aperiantur ³⁵; deinde ad mysteria salutis integre quantum fieri potest illustranda, ea ope speculationis, S. Thoma magistro, intimius penetrare eorumque nexum perspicere alumni addiscant ³⁶; eademque semper in actionibus liturgicis ³⁷ et universa Ecclesiae vita praesentia et operantia agnoscere doceantur, atque humanorum problematum solutiones sub Revelationis luce quaerere, eius aeternas veritates mutabili rerum humanarum conditioni applicare easque modo coaevis hominibus accommodato communicare discant ³⁸.

Item ceterae theologicae disciplinae ex vividore cum Mysterio Christi et historia salutis contactu instaurentur. Specialis cura impendatur Theologiae morali perficiendae, cuius scientifica expositio, doctrina S. Scripturae magis nutrita, celsitudinem vocationis

31. Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. *Humani Generis*, 12 aug. 1950: AAS 42, 1850, pp. 567-569; Allocutio *Si diligis*, 31 maii 1954: AAS 45, 1954, p. 314 s.; Conc. Vat. II, Const. dogm. *De Ecclesia*, n. 25: AAS 57, 1965, pp. 29-31.

32. Cfr. S. Bonaventura, *Itinerarium mentis in Deum, Prol.*, n. 4: «Nemo credat quod sibi sufficiat lectio sine unctione, speculatio sine devotione, investigatio sine exultatione, industria sine pietate, scientia sine charitate, intelligentia sine humilitate, studium absque divina gratia, speculum absque sapientia divinitus inspirata» (S. Bonaventura, *Opera omnia*, V, Quaracchi 1891, p. 296).

33. Cfr. Leo XIII, Encycl. *Providentissimus Deus*, 18 nov. 1803: AAS 26, 1893-94, p. 283.

34. Cfr. Commissio Pontificia de Re Biblica, *Instructio de Sacra Scriptura recte Docenda*, 13 maii 1950: AAS 42, 1950, p. 502.

35. Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. *Humani generis*, 12 aug. 1950: AAS 42, 1950, p. 568, s.: «...sacrorum fontium studio sacrae disciplinae semper iuvenescunt; dum contra speculatio quae ulteriorem sacri depositi inquisitionem neglegit, ut experiundo novimus, sterilibus evadit».

36. Cfr. Pius XII, Sermo ad Alumnos Seminariorum, 24 iunii 1939: AAS 31, 1939, p. 247: «Aemulatio... in veritate quaerenda et propaganda per commendationem doctrinae S. Thomae non supprimitur, sed excitatur potius ac tuto dirigitur». Paulus VI, Allocutio in Gregoriana Pont. Studiorum Univ. habita, 12 mart. 1964: AAS 56, 1964, p. 365: «(Magistri)... vocem Ecclesiae Doctorum reverenter auscultent, inter quos Divus Aquinas praecipuum obtinet locum; Angelici enim Doctoris tanta est ingenii vis, tam sincerus veritatis amor, ac tanta sapientia in altissimis veritatibus pervestigandis, illustrandis aptissimoque unitatis nexu colligendis, ut ipsius doctrina efficacissimum sit instrumentum non solum ad Fidei fundamenta in tuto collocanda, sed etiam ad sanae progressionis fructus utiliter et secure percipiendos». Cfr. etiam Allocutio coram VI Congressu Internationali Thomistico, 10 spt. 1965.

37. Cfr. Conc. Vat. II, Const. *De Sacra Liturgia*, nn. 7 et 16: AAS 56, 1964, pp. 100 s. et 104 s.

38. Cfr. Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam*, 6 aug. 1964: ASS 56, 1964, p. 460 s.; Conc. Vat. II, Schema Const. pastoralis *De Ecclesia in mundo huius temporis*, 1965.

fidelium in Christo illustret eorumque obligationem in caritate pro mundi vita fructum ferendi. Similiter in iure canonico exponendo et in historia ecclesiastica tradenda respiciatur ad Mysterium Ecclesiae, secundum Constitutionem dogmaticam «De Ecclesia» ab hac S. Synodo promulgatam. Sacra Liturgia quae primus, isque necessarius fons spiritu vere christiani habenda est, doceatur ad mentem articulorum 15 et 16 Constitutionis de Sacra Liturgia ³⁹.

Variarum regionum condicionibus opportune consideratis, manuducantur alumni ad plenius cognoscendas Ecclesias et Communitates ecclesiales a Sede Apostolica Romana seiunctas, ut unitatis redintegrationi inter universos Christianos secundum huius S. Synodi praescripta promovendae conferre valeant ⁴⁰.

Introducantur etiam ad alias religiones cognoscendas in singulis regionibus magis vulgatas, quo melius id quod boni et veri, eo disponente, habent, agnoscant, errores referre discant et plenum veritatis lumen non habentibus communicare valeant.

17. Cum vero doctrinalis institutio non ad meram notionum communicationem, sed ad veram intimamque alumnorum formationem tendere debeat, methodi didacticae recognoscantur tum ad praelectiones, colloquia et exercitationes quod attinet, tum quoad alumnorum studium sive privatum sive in parvis coetibus excitandum. Totius institutionis unitas ac soliditas sedulo curetur, vitata nimia disciplinarum et lectionum multiplicatione atque iis quaestionibus omissis, quae vix ullum momentum retinent vel quae ad altiora academica studia remittenda sunt.

18. Episcoporum erit curare ut iuvenes indole, virtute et ingenio apti ad peculiaria Instituta, Facultates vel Universitates mittantur ut in scientiis sacris necnon in aliis quae opportuna videantur, sacerdotes praeparentur altiore ratione scientifica instructi, qui variis apostolatus necessitatibus satisfacere valeant; eorum vero institutio spiritualis et pastoralis, maxime si sacerdotio nondum sint aucti, nullo modo negligatur.

19. Pastoralis illa sollicitudo quae integram prorsus alumnorum institutionem informare debet ⁴¹, postulat etiam ut ipsi diligenter instruantur in iis quae peculiari ratione ad sacrum ministerium spectant, praesertim in catechesi et praedicatione, in cultu liturgico et sacramentorum administratione, in operibus caritatis, in officio occurrendi errantibus et incredulis, et in ceteris pastoralibus muneribus. Accurate instituantur in animarum moderandarum arte, qua universos Ecclesiae filios imprimis ad vitam christianam plene consciam et apostolicam atque ad sui status officia implenda conformare valeant; pari sollicitudine adiuvare discant religiosos et religiosas ut in propriae vocationis gratia perseverent et secundum variorum Institutorum spiritum proficiant ⁴².

39. Conc. Vat. II, Const. *De Sacra Liturgia*, nn. 10, 14, 15, 16; S. C. Rituum, *Instructio ad executionem Constitutionis de Sacra Liturgia recte ordinandam*, 26 sep. 1964, nn. 11 et 12; AAS 56, 1964, p. 879 s.

40. Cfr. Conc. Vat. II, Decretum *De Oecumenismo*, nn. 1, 9, 10; AAS 57, 1965, pp. 90 et 98 s.

41. Perfecta pastoris forma potest deduci ex recentiorum Pontificum documentis quae de vita, de dotibus et de institutione Sacerdotum distincte agunt, imprimis:

S. Pius X, Exhortatio ad Clerum *Haerent animo*, *S. Pii X acta*, IV, pp. 237 ss.

Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*: AAS 28, 1936, pp. 5 ss.

Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia*: AAS 51, 1959, pp. 545 ss.

Paulus VI, Epist. Apost. *Summi Dei Verbum*: AAS 55, 1963, pp. 979 s.

Non pauca de formatione pastorali inveniuntur etiam in Litt. Encycl. *Mystici Corporis* (1943), *Mediator Dei* (1947), *Evangelii Praecones* (1951), *Sacra Virginitas* (1954), *Musicae Sacrae Disciplina* (1955), *Princeps Pastorum* (1959), necnon in Const. Apost. *Sedes Sapientiae* (1956) pro Religiosis.

Pius XII, Ioannes XXIII et Paulus VI etiam in suis allocutionibus ad seminaristas et sacerdotes formam boni pastoris compluries illustrarunt.

42. De momento status, qui professione consiliorum evangelicorum constituitur cfr.

In universum in alumnis congruae aptitudines excolantur, quae maxime ad dialogum cum hominibus conferunt, uti sunt capacitas alios audiendi et ad varia necessitudinis humanae adiuncta animum aperiendi in spiritu caritatis ⁴³.

20. Subsidiis quoque uti edoceantur quae disciplinae sive paedagogicae, sive psychologicae, sive sociologicae ⁴⁴ afferre valent, iuxta rectas methodos et Auctoritatis Ecclesiasticae normas. Item ad apostolicam laicorum actionem excitandam ac fovendam accurate instruantur ⁴⁵, necnon ad varias efficacioresque apostolatus formas promovendas; atque eo spiritu vere catholico imbuantur, quo propriae dioecesis, nationis vel ritus fines transcendere et totius Ecclesiae necessitates iuvare assuescant, animo parati ad Evangelium ubique praedicandum ⁴⁶.

21. Cum vero opus sit ut alumni apostolatus exercendi artem non tatum theoretice, sed etiam practice addiscant atque propria responsabilitate et consociata opera agere valeant, iidem iam per studiorum curriculum, feriarum quoque tempore praxi pastoralis initientur per opportunas exercitationes; quae vero pro alumnorum aetate ac locorum condicione, prudenti Episcoporum iudicio, methodice et sub virorum in re pastoralis peritorum ductu fieri debent, praepollente supernaturalium auxiliorum vi semper memorata ⁴⁷.

22. Cum sacerdotalis institutio, ob recentioris potissimum societatis rerum adiuncta, etiam studiorum in Seminariis curriculo absoluto proseguenda atque perficienda sit ⁴⁸, Conferentiarum Episcoporum erit in singulis nationibus aptiora media adhibere, cuiusmodi sunt pastoralia Instituta cum parocciis opportune selectis cooperantia, conventus statis temporibus cogendi et accommodatae exercitationes quarum ope iunior clerus sub aspectu spirituali, intellectuali et pastoralis in sacerdotalem vitam atque apostolicam operositatem gradatim introducatur easque in dies magis renovare ac fovere valeat.

Huius Sanctae Synodi Patres, opus a Concilio Tridentino inchoatum prosequentes, dum Seminariorum moderatoribus et magistris fidenter concedunt munus futuros Christi sacerdotes efformandi in spiritu renovationis ab hac Sacrosancta Synodo promotae, eos qui ad sacerdotale ministerium se praeparant, vehementer hortantur ut ipsi spem Ecclesiae animarumque salutem sibi committi persentiant atque huius Decreti normas libenti animo suscipientes, fructus qui semper maneant, uberrimos afferant.

Conc. Vat. II, Const. dogm. *De Ecclesia*, cap. VI: AAS 57, 1965, pp. 49-53; *Decretum De accommodata renovatione vitae religiosae*.

43. Cfr. Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam*, 6 aug. 1964: AAS 56, 1964, passim, imprimis pp. 635 s. et 640 ss.; Conc. Vat. II, Schema Const. pastoralis *De Ecclesia in mundo huius temporis* (1965).

44. Cfr. Imprimis Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Mater et Magistra*, 15 maii 1961: AAS 53, 1961, pp. 401 ss.

45. Cfr. Conc. Vat. II, Schema Decreti *De Apostolatu Laicorum* (1965), nn. 25 et 30, pp. 54, 62.

46. Cfr. Conc. Vat. II, Const. dogm. *De Ecclesia*, n. 17: AAS 57, 1965, p. 20 s.; *Ecclesiae* (1965) imprimis nn. 36 et 37, p. 25 s.

47. Plurima documenta Pontificia praemonent contra periculum in actione pastoralis neglegendi finem supernaturalem et parvipendendi saltem practice subsidia supernaturalia; cfr. imprimis documenta in nota 41 laudata.

48. Recentiora S. Sedis documenta particularem de neosacerdotibus curam habendam urgent. Commemoranda sunt imprimis:

Pius XII, Motu Proprio *Quandoquidem*, 2 aprilis 1949: AAS 41, 1949, pp. 165-167; Exhortatio Apost. *Menti Nostrae*, 23 septembris 1950: AAS 42, 1950; Constitutio Apostolica (pro Religiosis) *Sedes Sapientiae*, 31 maii 1956, et Statuta Generalia adnexa; Allocutio ad sacerdotes «Convictus Barcinonensis», 14 iunii 1957, *Discorsi e Radiomessaggi*. XIX, pp. 271-73.

Paulus VI, Allocutio coram sacerdotibus Instituti «Gian Matteo Giberti» dioecesis Veronensis, 11 martii 1964.

DECLARATIO DE EDUCATIONE CHRISTIANA

PROOEMIUM

Gravissimum educationis momentum in vita hominis eiusque influxum semper maiorem in socialem huius aetatis progressum Sancta Oecumenica Synodus attente perpendit ¹. Re quidem vera iuvenum educatio, immo adultorum quoque continua quaedam institutio, cum facilius tum urgentior redditur temporis nostri adiunctis. Homines enim propriae dignitatis et officii plenius conscii, vitam socialem ac praesertim oeconomicam et politicam actuosius in dies participare praeoptant ²; mirabiles artis technicae et inquisitionis scientificae progressus, nova communicationis socialis subsidia opportunitatem praebent hominibus, maiore interdum temporis spatio ab occupationibus liberi fruentibus, facilius ad patrimonium mentis animique culturae accedendi atque arctiore tum coetuum tum ipsorum populorum necessitudine mutuo se complendi.

Proinde ubique conatus fiunt ad opus educationis magis magisque promovendum; hominum, et peculiariter puerorum atque parentum, iura primaria educationem respicientia declarantur et publicis documentis consignantur ³; alumnorum numero celeriter crescente, late multiplicantur et perficiuntur scholae atque alia educationis instituta conduntur; novis experimentis excoluntur educationis et instructionis methodi; magni quidem ponderis peraguntur nisus ad eas omnibus hominibus procurandas, licet permulti pueri et iuvenes institutione etiam fundamentali adhuc priventur et tot alii apta educatione, in qua simul veritas et caritas excoluntur, careant.

Cum vero Sancta Mater Ecclesia ad mandatum implendum a divino suo Conditore acceptum, mysterium nempe salutis omnibus hominibus nuntiandi et omnia instaurandi in Christo, integram hominis vitam etiam terrenam quatenus cum vocatione caelesti connexam curare debeat ⁴, in educationis progressu atque amplificatione partes suas habet.

1. Inter praecipua documenta cf. praesertim: BENEDICTUS XV, Ep. *Communes litteras*, 10 april. 1919: AAS 11 (1919) 172; PIUS XI, Enc. *Divini Illius Magistri*, 3 dec. 1929: AAS 22 (1930) 49-86; PIUS XII, Alloc. A. C. I., 20 april. 1946: *Discorsi e Radiomessaggi...* VIII, 53-57; Alloc. 18 sept. 1951: ib. XIII, 241-245; IOANNES XXIII, Nuntius tricesimo exacto anno ex quo litt. enc. *Div. Illius Mag.* editae sunt, 30 dec. 1959: AAS 52 (1960) 57-59; PAULUS VI, Eloc. Ad F. I. D. A. E.: Encicliche e Discorsi... I, Roma 1964, pp. 601-602; cf. Act. et Doc. Comm. Antep. C. Vat. II, vol. 3, pp. 363-363; 360-371; 373-374.

2. Cf. IOANNES XXIII, Enc. *Mater et Magistra*, 15 maii 1963: AAS 55 (1963) 278 ss.

3. Cf. *Déclaration des droits de l'homme*, 10 dec. 1948, ONU; *Déclaration des droits de l'enfant*, 20 nov. 1959; *Protocole additionnel a la convention des droits de l'homme et des libertés fondamentales*, Paris 20 mart. 1952; cf. IOANNES XXIII, Enc. *Pacem in terris*, 11 april. 1963: AAS 55 (1963) 265 ss.

4. Cf. IOANNES XXIII, Enc. *Mater et Magistra*: AAS 53 (1961) 402; C. VAT. II, Const. Dogm. *De Ecclesia*, n. 17: AAS 57 (1965) 21; Const. Pas. *De Ecclesia in mundo huius temporis*, passim.

Proinde S. Synodus de educatione christiana praesertim in scholis fundamentalia quaedam principia declarat, quae a speciali post Concilium Commissione fusius evolvenda erunt atque ab Episcoporum Conferentiis ad diversas regionum condiciones applicanda.

1. Omnibus hominibus cuiusvis stirpis, condicionis et aetatis utpote dignitate personae pollentibus, ius est inalienabile ad educationem ⁵, proprio fini respondentem ⁶, propriae indoli, sexus differentiae, culturae patriisque traditionibus accommodatam et simul fraternae cum aliis populis consortioni apertam ad veram unitatem et pacem in terris fovendam. Vera autem educatio prosequitur formationem personae humanae in ordine ad finem eius ultimum et simul ad bonum societatum, quarum homo membrum exstat et in quarum officiis, adultus effectus, partem habebit.

Pueri igitur et adolescentes, ratione habita progressus scientiae psychologicae, paedagogicae et didacticae adiuventur oportet ad dotes physicas, morales et intellectuales harmonice evolvendas, ad gradatim acquirendum perfectiorem sensum responsabilitatis in propria vita continuo nisu recte excolenda et in vera libertate prosequenda, obstaculis magno et constanti animo superatis. Positiva et prudenti educatione sexuali progrediente aetate instituuntur. Praeterea ad vitam sociale participandam ita conformentur ut, instrumentis necessariis et opportunis rite instructi, in varios humanae communitatis coetus actuose sese inserere valeant, colloquio cum aliis aperiantur communique bono provehendo operam libenter navent.

Similiter Sancta Synodus declarat pueris ac adolescentibus ius esse ut in valoribus moralibus recta conscientia aestimandis et adhaesione personali amplectendis necnon in Deo perfectius cognoscendo et diligendo instimulentur. Ideoque enixe rogat omnes qui vel populorum regimen tenent vel educationi praesunt, ut curent ne umquam iuventus hoc sacro iure privetur. Filios autem Ecclesia exhortatur ut generoso animo operam praestent in universo educationis campo, praesertim hunc in finem ut congrua educationis et instructionis beneficia ad omnes ubique terrarum citius extendi possint» ⁷.

2. Omnibus christianis, quippe qui, per regenerationem ex aqua et Spiritu Sancto nova creatura effecti ⁸, filii Dei nominentur et sint, ius est ad educationem christianam. Quae quidem non solum maturitatem humanae personae modo descriptam prosequitur, sed eo principaliter spectat ut baptizati dum in cognitionem mysteriorum salutis gradatim introducuntur, accepti fidei doni in dies magis conscii fiant; Deum Patrem in spiritu et veritate adorare (cf. Jn. 4, 23) praepremis in actione liturgica addiscant, ad propriam vitam secundum novum hominem in iustitia et sanctitate veritatis (Ef. 4, 22-24) gerendam conformentur; ita quidem occurrant in virum perfectum, in aetatem plenitudinis Christi (cf. Ef. 4, 13) et augmento corporis mystici operam praestent. Idem insuper suae vocationis conscii tum spei quae in eis est (cf. 1 Ped. 3, 15) testimonium exhibere tum christianam mundi conformationem adiuvere consuescant, qua naturales valores in completa hominis a Christo redempti consideratione assumpti, ad totius societatis bonum conferant ⁹. Quare haec S. Synodus animarum Pastoribus gravissimum recolit officium omnia disponendi ut hac educatione christiana omnes fideles fruuntur, praepremis iuvenes qui spes sunt Ecclesiae ¹⁰.

3. Parentes, cum vitam filiis contulerint, prolem educandi gravissima obligatione te-

5. PIUS XII, Nuntius radiophonicus, 24 dec. 1942: AAS 35 (1943) 9 et 24; IOANNES XXIII, Enc. *Pacem in terris*: AAS 55 (1963) 259 ss.; cf. nota 3.

6. Cf. PIUS XI, Enc. *Div. Illius Mag.*, 31 dec. 1929: AAS 22 (1930) 50.

7. Cf. IOANNES XXIII, Enc. *Mat. et Mag.*: AAS 53 (1961) 441 ss.

8. Cf. PIUS XI, Enc. *Div. Illius Mag.*, l. c., p. 83.

9. Cf. C. VAT. II, Const. Dogm. *De Ecclesia*, n. 36.

10. Cf. C. VAT. II, Decret. *De apostolatu laicorum*, n. 12.

nentur et ideo primi et praecipui eorum educatores agnoscendi sunt ¹¹. Quod munus educationis tanti ponderis est ut, ubi desit, aegre suppleri possit. Parentum enim est talem familiae ambitum amore, pietate erga Deum et homines animatum creare qui integrae filiorum educationi personali et sociali faveat. Familia proinde prima schola virtutum socialium quibus indigent omnes societates. Maxime vero in christiana familia, matrimonii sacramenti gratia et officio ditata, filii iam a prima aetate secundum fidem in baptismo receptam Deum percipere et colere atque proximum diligere doceantur oportet; ibidem primam inveniunt experientiam et sanae societatis humanae et Ecclesiae; per familiam denique in civilem hominum consortionem et in populum Dei sensim introducuntur. Persentiant igitur parentes quanti momenti sit familia vere christiana pro vita et progressu ipsius populi Dei ¹².

Educationis impertinendae munus primario familiae competens totius societatis auxiliis indiget. Praeter igitur iura parentum ceterorumque quibus ipsi partem in munere educationis concedunt, certa quidem officia et iura competunt societati civili, quatenus eius est ea ordinare quae ad bonum commune temporale requiruntur. Ad eius munera pertinet educationem iuventutis pluribus modis provehere: parentum scilicet aliorumque qui in educatione partes habent officia et iura tueri eiusque adiumenta praebere; iuxta subsidiarii officii principium, deficientibus parentum aliarum societatum incoeptis, educationis opus, attentis quidem parentum votis, perficere; insuper, quatenus bonum commune postulat, scholas et instituta propria condere ¹³.

Singulari demum ratione officium educandi ad Ecclesiam spectat, non solum quia humana quoque societas educationis tradendae capax agnoscenda est, sed maxime quia munus habet viam salutis omnibus hominibus annuntiandi, credentibus vitam Christi communicandi eosque continua sollicitudine adiuvandi ut ad huius vitae plenitudinem pervenire valeant ¹⁴. His igitur filiis suis tanquam Mater eam praestare Ecclesia tenetur educationem, qua tota eorum vita spiritu Christi imbuatur, simul autem omnibus populis suam operam praebet ad promovendam integram personae humanae perfectionem, ad bonum quoque societatis terrestri atque ad aedificationem mundi humanius configurandi ¹⁵.

4. In munere suo educationis explendo Ecclesia de omnibus aptis subsidiis sollicita, praecipue de eis curat quae ipsi sunt propria, quorum primum est institutio catechetica ¹⁶ quae fidem illuminat et roborat, vitam secundum spiritum Christi nutrit, ad mysterii liturgici consciam et actuosam participationem conducit ¹⁷ atque ad actionem apostolicam excitat. Ecclesia magni facit et suo spiritu penetrare et elevare quaerit cetera quoque auxilia, quae ad commune hominum patrimonium pertinent quaeque ad animos excolendos hominesque formandos magnopere conferunt, uti sunt communicationis socialis ins-

11. Cf. Pius XI, Enc. *Div. Illius Mag.*, l. c., p. 59 ss.; Enc. *Mit Brennender Sorge*, 14 mart. 1937: AAS 29 (1937) 164 ss.; 182 ss.; Pius XII, Alloc. Ad A. I. M. C. I., 8 sept. 1946: Disc. e Radiom. ...VIII, 218.

12. Cf. C. Vat. II, Const. Dogm. *De Ecclesia*, n. 11 et 35: AAS 57 (1965) 16 et 40.

13. Cf. Pius XI, Enc. *Div. Illius Mag.*, l. c., p. 63; Pius XII, Nunt. radioph. 1 iun. 1941: AAS 33 (1941) 200; Alloc. ad A. F. M. C. I., 8 sept. 1956. l. c., p. 218; IOANNES XXIII, Enc. *Pacem in terris*, l. c., p. 274.

14. Cf. Pius XI, Enc. *Div. Illius Mag.*, l. c., p. 53 ss. et 56 ss.; Enc. *Non abbiamo bisogno*, 29 iun. 1931: AAS 23 (1931) 311 ss.; Pius XII, Ep. 20 sept. 1956: «L'Osservatore Rom.» 29 sept. 1955.

15. Cf. C. Vat. II, Const. Past. *De Ecclesia in mundo huius temporis*.

16. Cf. Pius XII, Motu prop. *Orbem Catholicum*, 29 iun. 1923: AAS 15 (1923) 327; Decret. *Provido sane*, 12 ian. 1935: AAS 27 (1935) 145-152; C. Vat. II, Decret. *De pastoralis Episcoporum munere in Ecclesia*, n. 13 et 14.

17. Cf. C. Vat. II, Const. *De sacra Liturgia*, n. 14: AAS 56 (1964) 104.

trumenta ¹⁸, multiplices animi corporisque exercitationum coetus, iuvenum consociationes atque praesertim scholae.

5. Inter omnia educationis instrumenta peculiare momentum habet schola ¹⁹, quae vi suae missionis dum facultates intellectuales assidua cura excolit, recte iudicandi capacitatem evolvit, in patrimonium culturae a generationibus praeteritis acquisitum introducit, sensum valorum promovet, vitam professionalem praeparat, inter alumnos diversae indolis et conditionis amicalem consortionem pariens mutuam se comprehendendi dispositionem fovet; insuper velut quoddam centrum constituit cuius operositatem et profectum una participare debent familiae, magistri, varii generis consociationes vitam culturalem, civicam, religiosam promoventes, societas civilis, et tota communitas humana.

Pulchra igitur et gravis quidem ponderis est vocatio illorum omnium qui parentes in eorundem officio implendo iuvantes et communitatis humanae vices gerentes, munus educandi in scholis suscipiunt; quae vocatio peculiare mentis et cordis dotes, diligentissimam praeparationem, continuam renovationis et adaptationis promptitudinem exposulat.

6. Parentes quibus primum et inalienabile officium et ius est filios educandi, in scholis eligendis vera libertate gaudeant oportet. Potestas publica igitur cuius est civium libertates tueri et defendere, iustitiae distributivae consulens curare debet, ut subsidia publica ita erogentur ut parentes pro filiis suis scholas, secundum conscientiam suam, vere libere selegere valeant ²⁰.

Ceterum rei publicae est providere ut omnes cives ad congruam culturae participationem accedere valeant atque ad officia et iura civilia exercenda debite praeparentur. Ipsa igitur res publica ius puerorum ad adaequatam educationem scholarem tutari, magistrorum capacitati studiorumque praestantiae vigilare, alumnorum sanitati consulere atque in genere integrum scholarum opus promovere debet, principio subsidiarii officii prae oculis habito et ideo quovis excluso scholarum monopolio, quod nativae humanae personae iuribus, ipsius quoque culturae profectui et divulgationi, pacificae civium consortioni necnon pluralismo in permultis societatibus hodie vigenti adversatur ²¹.

Christifideles vero S. Synodus hortatur ut sive ad aptas educationis methodos studiorumque rationem inveniendas, sive ad magistros efformandos qui iuvenes recte educare valeant, auxiliatricem operam ultro praestent atque, parentum praesertim consociationibus, universum scholae munus et praecipue educationem moralem in ea tradendam suis adiumentis prosequantur ²².

7. Gravissimum praeterea officium persentiens moralem et religiosam educationem omnium suorum filiorum sedulo curandi, Ecclesia peculiari suo affectu et adiutorio praesens sit oportet iis plurimis qui in scholis non catholicis instituuntur; tum per testimonium vitae eorum qui eos docent et moderantur, tum per condiscipulorum apostolicam actionem ²³, tum maxime per ministerium sacerdotum et laicorum qui eis doctrinam salu-

18. Cf. C. VAT. II, Decret. *De instrumentis communicationis socialis*, n. 13 et 14: AAS 56 (1964) 149 ss.

19. Cf. LEO XII, Enc. *Dall'Alto*, 15 oct. 1890: Acta Leonis XIII, v. 10, p. 251; PIUS XII, Alloc. Docentibus Sodalitatum pro Schola in Bavaria, 31 dec. 1956: Discorsi e Radiomessaggi, XVIII, 746.

20. Cf. C. PROV. CINCINATENSE (a. 1861): Coll. Lac. 3, col. 1240; PIUS XI, Enc. *Divini Illius Magistri*, l. c., 60-63 ss.

21. Cf. PIUS XI, Enc. *Divini Illius Magistri*, l. c., p. 63; Enc. *Non abbiamo bisogno*: AAS 23 (1931) 305; PIUS XII ep. a Secretis Status cf. «L'Osservatore Rom.» 29 sept. 1955; PAULUS VI, 9loc. A. C. L. I., 6 oct. 1963: Encicliche e Discorsi... I, Roma 1964, p. 230.

22. Cf. IOANNES XXIII, Nuntius tricesimo exacto anno ex quo litt. enc. *Divini Illius Magistri*, editae sunt, 30 dec. 1959: AAS 52 (1960) 57.

23. Cf. C. VAT. II, Decret. *De apostolatu laicorum*, nn. 12 et 16.

tis tradunt, ratione aetati et adiunctis accommodata et spirituale auxilium praebent opportunis incoeptis pro rerum temporumque condicione.

Parentibus autem grave recollit officium quod eis competit omnia disponendi vel etiam exigendi ut filii sui illis auxiliis frui possint et formatione christiana harmonico gressu cum profana progrediantur. Propterea Ecclesia illas auctoritates et societates civiles dilaudat, quae pluralismi hodiernae societatis ratione habita et debitae libertati religiosae consulentes, familias adiuvant ut educatio filiorum in omnibus scholis secundum propria familiarum principia moralia et religiosa impertiri possit ²⁴.

8. Ecclesiae praesentia in scholarum campo ostenditur peculiari ratione per scholam catholicam. Ea quidem non minus quam aliae scholae fines culturales et humanam iuvenum formationem prosequitur. Proprium autem illis est communitatis scholaris ambitum, spiritu evangelico libertatis et caritatis animatum creare, adolescentes adiuvere ut in propria persona evolvenda una simul crescant secundum novam creaturam quae per baptismum effecti sunt, atque universam culturam humanam ad nuntium salutis postremo ordinare ita ut cognitio quam alumni de mundo, vita et homine gradatim acquirunt, fide illuminetur ²⁵. Ita quidem schola catholica, dum progredientis aetatis condicionibus sicut oportet se aperit, suos alumnos ad civitatis terrestri bonum efficaciter provehendum educat et ad servitium pro Regno Dei dilatando praeparat, ut exemplaris et apostolicae vitae exercitio salutare veluti fermentum humanae communitatis efficiantur.

Schola catholica igitur cum ad Populi Dei missionem explendam tantopere conferre et dialogo inter Ecclesiam et hominum communitatem, in ipsorum mutuam beneficium, inservire valeat, nostris quoque rerum adiunctis suum gravissimum retinet momentum. Quare haec S. Synodus ius Ecclesiae scholas cuiusvis ordinis et gradus libere condendi atque regendi, in plurimis Magisterii documentis iam declaratum ²⁶, denuo proclamat, in memoriam revocans huiusmodi iuris exercitium libertati quoque conscientiae et parentum iuribus tuendis necnon ipsius culturae profectui summopere conferre.

Meminerint autem Magistri se quam maxime esse auctores ut schola catholica sua proposita et incoepa ad rem deducere valeat ²⁷. Peculiari ergo iidem praeparentur sollicitudine ut scientia tum profana tum religiosa idoneis titulis comprobata sint praediti et arte educandi progredientis aetatis inventis congruente ditati. Caritate sibi vicissim et discipulis devicti atque spiritu apostolico imbuti, tam vita quam doctrina testimonium exhibeant unico Magistro Christo. Sociam, imprimis cum parentibus praestent operam; una cum ipsis debitam in universa educatione habeant rationem discriminis sexus et finis proprii utriusque sexui in familia et in societate a divina providentia praestituti; personalem ipsorum alumnorum actionem excitare satagant eosque, absoluto curriculo scholari, consilio, amicitia, peculiaribus quoque conditis associationibus vero spiritu ecclesiali ditatis prosequi pergant. Horum magistrorum ministerium veri nominis apostolatatum, nostris quoque temporibus maxime congruentem et necessarium S. Synodus declarat, simulque verum servitium societati praestitum. Parentibus vero catholicis officium memorat liberos suos concredendi, quando et ubi possunt, scholis catholicis, eas pro viribus sustinendi et cum eis in bonum filiorum suorum collaborandi ²⁸.

24. Cf. C. VAT. II, Decret. *De libertate religiosa*, n. 7.

25. Cf. C. PROV. WESTMONASTERIENSE I (a. 1852): Coll. Lac. 3, col. 1334; PIUS XI, Enc. *Div. Illius Mag.*, l. c., p. 77 ss.; PIUS XII, Alloc. Docentibus Sodal. pro schol. Cathol. Bava-tiae: *Discorsi et Radiomessaggi...* XVIII, p. 746; PAULUS VI, Alloc. F. I. D. A. E., 30 dec. 1963: *Encicliche e Discorsi...* L, Roma 1964, p. 602 ss.

26. Cf. *Documenta* not. 1.

27. Cf. PIUS XI, Enc. *Div. Illius Mag.*, l. c., p. 80 ss.; PIUS XII, Alloc. U. C. I. I. M., 5 ian. 1954: *Discorsi e Radiomessaggi...*, pp. 551-556; IOANNES XXIII, Alloc. A. I. M. C., 6 sept. 1959: *Disc. e Messaggi, Colloqui*, I Roma 1960, pp. 427-431.

28. Cf. PIUS XIII, Alloc. U. C. I. I. M., l. c., p. 555.

9. Huic scholae catholicae imagini omnes scholae ab Ecclesia quavis ratione dependentes pro viribus conformentur oportet, licet schola catholica pro locorum adiunctis varias formas induere possit ²⁹. Carissimas sane sibi habet Ecclesia etiam scholas catholicas quae in novarum ecclesiarum praesertim territorii ab alumnis quoque non catholicis frequentantur.

Ceterum in scholis catholicis constituendis et ordinandis progredientis aetatis necessitatibus consulendum est. Propterea, dum fovendae manent scholae quae inferioris et medii ordinis sunt atque educationis fundamentum constituunt, magni quoque faciendae sunt illae quae ab hodiernis condicionibus peculiari ratione requiruntur, ut sunt scholae quae professionales ³⁰ et technicae nuncupantur, instituta erudiendis adultis, socialibus auxiliis provehendis necnon iis, qui ob naturae defectum peculiari cura indigent, destinata atque scholae in quibus magistri tum pro institutione religiosa tum pro aliis educationis formis praeparantur.

Sancta Synodus Ecclesiae Pastores necnon omnes christifideles vehementer hortatur ut, nullis praetermissis sacrificiis, scholas catholicas adiuvent in earundem munere in dies perfectius explendo et praepremis in curandis necessitatibus eorum qui bonis temporalibus sunt pauperes vel familiae adiutorio et affectu privantur vel a dono fidei sunt alieni.

10. Altioris ordinis pariter scholas, praesertim Universitates et Facultates Ecclesia sedula prosequitur cura. Quin etiam in iis quae ab ipsa dependent, organica ratione intendit ut singulae disciplinae propriis principis, propria methodo atque propria inquisitionis scientificae libertate ita excolantur, ut profundior in dies earum intelligentia obtineatur et, novis progredientis aetatis quaestionibus ac investigationibus accuratissime consideratis, altius perspiciatur quomodo fides et ratio in unum verum conspirent, Ecclesiae Doctorum, praesertim S. Thomae Aquinatis vestigia premendo ³¹. Ita quidem veluti publica, stabilis atque universalis praesentia efficiatur mentis christianae in toto culturae altioris promovendae studio atque horum institutorum alumni formentur homines doctrinae vere praestantes, gravioribus officiis in societate obeundis parati atque fidei in mundo testes ³².

In Universitatibus Catholicis in quibus nulla Facultas S. Theologiae exstet, Institutum habeatur vel Cathedra S. Theologiae, in qua lectiones laicis quoque alumnis accommodatae tradantur. Cum scientiae per investigationes peculiare altioris scientifici momenti praecipue proficiant, in Universitatibus et Facultatibus catholicis Instituta maxime foveantur, quae primario investigationi scientificae promovendae inservant.

Sancta Synodus valde commendat ut Universitates et Facultates catholicae in diversis terrae partibus convenienter distributae, promoveantur, ita tamen ut non numero, sed doctrinae studio eniteant; eorumque aditus facile pateat alumnis maioris spei, etsi tenuioris fortunae, iis praesertim qui e novis adveniant nationibus.

Quandoquidem sors societatis et ipsius Ecclesiae cum iuvenum altiora studia excolentium profectu intime connectitur ³³, Ecclesiae Pastores non tantum impensam habeant cu-

29. PAULUS VI, Alloc. O. I. E. C., 25 febr. 1963: Enc. e Discorsi... II, Roma 1964, p. 232.

30. PAULUS VI, Alloc. A. C. L. I., 5 oct. 1963: l. c., I, p. 220.

31. Cf. PAULUS VI, Alloc. Ad eos qui interfuerunt VI Thom. Intern. Conventui Romae habito, 10 sept. 1965: «L'Osservatore Rom.» 13-14 sept. 1965.

32. Cf. Prus XII, Alloc. Ad docentes et alumnos Un. Stud. et Schol. e Gallia Romam peregrinantes, 21 sept. 1950: Disc. e Radiom... XII, pp. 219-221: Ep. *Quel motif* 12 aug. 1952: Ib. XIV, pp. 567-569; IOANNES XXIII, Alloc. Moderatoribus ac delegatis e catholicarum Studt. Universitatum Foederat. qui Romam convenerant, 1 april. 1959: Disc. Messaggi, Colloqui, I Roma 1960, pp. 226-229; PAULUS VI, Alloc. Ad Senatum Academicum Un. Cath. Milan. 5 april. 1964: Enc. e Disc. II, Roma 1964, pp. 438-443.

33. Cf. Prus XII, Alloc. Ad praeclaros viros Senatus Academici Stud. U. Urbis et alumnos, 15 iun. 1952: Disc. e Radiom., XIV, p. 208: «La direzione della società di domani é principalmente riposta nella mente e nel cuore degli Universitarii di oggi».

ram de vita spirituali alumnorum qui Universitates Catholicas frequentant; sed de formatione spirituali omnium filiorum suorum solliciti, inter Episcopos consilii opportune collatis, provideant ut etiam apud Universitates non catholicas convictus et centra universitaria catholica habeantur, in quibus sacerdotes, religiosi et laici, accurate selecti et praeparati, iuventuti universitariae spirituale et intellectuale adiutorium praebent permanens. Iuvenes autem melioris ingenii sive catholicarum sive aliarum Universitatum, qui ad docendum et investigandum apti videantur, peculiari cura excolantur et ad magisteria suscipienda promoveantur.

11. A scientiarum sacrarum Facultatum operositate plurimum exspectat Ecclesia ³⁴. Ipsis enim concedit gravissimum officium proprios alumnos praeparandi non solum ad ministerium sacerdotale sed maxime sive ad docendum in superiorum studiorum ecclesiasticorum sedibus sive ad disciplinas propria ope promovendas sive ad magis ardua apostolatus intellectualis munera suscipienda. Ipsarum Facultatum item est varias sacrarum disciplinarum regiones altius pervestigare ita ut profundior in dies Sacrae Revelationis intellectus obtineatur, patrimonium sapientiae christianae a maioribus traditum plenius aperiat, dialogus cum fratribus seiunctis et cum non christianis promoveatur atque quaestionibus a doctrinarum progressu exortis respondeatur ³⁵.

Quare ecclesiasticae Facultates, propriis ipsarum legibus opportune recognitis, scientias sacras et cum sacris connexas impense promoveant et recentioribus quoque methodis et auxiliis adhibitis, ad altiores investigationes auditores instituant.

12. Cum cooperatio, quae in ordine dioecesano, nationali et internationali altius in dies urgeatur et invalescit, etiam in re scholastica maxime sit necessaria, omni ope curandum est ut inter scholas catholicas apta foveatur coordinatio, atque inter easdem ceterasque scholas provehatur collaboratio, quam universae hominum communitatis bonum requirit ³⁶.

Ex maiore coordinatione sociaque opera praecipue in Institutorum academicorum ambitu uberiores fructus percipientur. In omni igitur Universitate variae Facultates mutuam sibi, prout obiectum siverit, praestent operam. Ipsae quoque Universitates mutua inter sese operae coniunctione conspirent, conventus internationales una simul promovendo, scientificas pervestigaciones inter sese distribuendo, inventa vicissim communicando ac magistros ad tempus permutando inter se ceteraque quae ad maiorem adiutricem operam conferunt provehendo.

CONCLUSIO

S. Synodus ipsos iuvenes enixe hortatur ut praestantiae muneris educandi conscii, ad illud suscipiendum generoso animo sint parati, in illis praesertim regionibus in quibus ob magistrorum inopiam iuventutis educatio in discrimine est.

Eadem S. Synodus, dum gratissimam se profitetur erga sacerdotes, religiosos, religiosas et laicos, qui evangelica sui deditione in praecellens educationis et scholarum cuiusvis generis et gradus opus incumbunt, eos hortatur ut in suscepto munere generose perseverent atque in alumnis spiritu Christi imbuendis, in paedagogica arte et in scientiarum studio ita excellere nitantur ut non solum internam Ecclesiae renovationem promoveant, sed eius beneficam praesentiam in mundo hodierno praesertim intellectuali servant et augeant.

34. Cf. PIUS XI, Const. *Deus scientiarum Dominus*, 24 maii 1931: AAS 23 (1931) 241-62.

35. Cf. PIUS XII, Enc. *Hum. Gen.*, 12 aug. 1950: AAS 42 (1950) 568-578; PAULUS VI, Enc. *Ecclesiam suam*, p. 3, 6 aug. 1964: AAS 56 (1964) 637-659; C. VAT. II, Decret. *De oecumenismo*: AAS 57 (1965) 90-107.

36. Cf. IOANNES XXIII, Enc. *Pacem in terris*, 11 april. 1963: AAS 55 (1963) 284 et passim.

DE INSTRUMENTIS COMMUNICATIONIS SOCIALIS

PROOEMIUM

1. Inter mirifica technicae artis inventa, quae hodiernis praesertim temporibus, Deo favente, humanum ingenium e rebus creatis deprompsit, peculiari sollicitudine Mater Ecclesia ea excipit ac prosequitur quae hominis animum potissimum respiciunt, quaeque novas aperuerunt vias cuiusvis generis nuntios, cogitata ac praecapta facillime communicandi. E quibus vero inventis ea eminent instrumenta, quae non modo singulos homines, sed ipsas multitudines totamque humanam societatem, natura sua attingere ac movere valent, sicuti prelum, cinematographeum, radiophonia, televisio et alia huiusmodi, quae proinde instrumenta communicationis socialis merito vocari possunt.

2. Novit quidem Mater Ecclesia haec instrumenta, si recte adhibeantur, humano generi valida praebere subsidia, cum multum conferant ad relaxandos et excolendos animos atque ad Dei regnum propagandum et firmandum; novit etiam homines posse ea adhibere contra divini Conditoris consilium et in suorum ipsorum iacturam convertere: immo materno angitur doloris sensu ob damna quae ex pravo eorum usu humanae consociationi nimis saepe orta sunt.

Quare Sacrosancta Synodus, Summorum Pontificum et Episcoporum, in re tanti momenti, vigilantia curae instans, suum esse censet quaestiones praecipuas tractare cum instrumentis communicationis socialis conexas. Confidit insuper suam doctrinam et disciplinam hoc modo propositam, non modo christifidelium salutem, sed etiam totius consortionis humanae progressui esse profuturam.

CAPUT I

3. Catholica Ecclesia, cum ad salutem universis hominibus afferendam a Christo Domino constituta sit ideoque evangelizandi necessitate compellatur, sui officii partes esse ducit nuntium salutis, ope etiam instrumentorum communicationis socialis, praedicare hominesque de eorum recto usu docere.

Ecclesiae ergo nativum ius competit quodvis horum instrumentorum genus, quatenus ad christianam educationem omnemque suam de animarum salute operam sunt necessaria vel utilia, adhibendi atque possidendi; ad Sacros vero Pastores munus pertinet fideles ita instituendi atque moderandi uti iidem, horum etiam instrumentorum auxilio, suam totiusque humanae familiae salutem ac perfectionem persequantur.

Ceterum, laicorum praesertim est huiusmodi instrumenta, humano christianoque spiritu vivificare, ut magnae humani convictus expectationi divinoque consilio plene respondeant.

4. Ad recte haec instrumenta adhibenda omnino necesse est ut omnes, qui iisdem utantur, ordinis morales normas noscant et fideliter in hac provincia ad effectum dedu-

cant. Rerum materiam ergo considerent quae, pro peculiari cuiusque instrumenti natura, communicantur; simul vero adiuncta seu circumstantias omnes, hoc est finem, personas, locum, tempus ceteraque prae oculis habeant quibus ipsa communicatio perficitur quaeque eiusdem honestatem possunt mutare, vel prorsus novare; inter quae numeratur modus agendi uniuscuiusque instrumentorum proprius, eorum scilicet vis, quae tanta esse potest ut homines, praesertim si imparati sint, eandem animadvertere, imperio regere ac, si res ferat, reicere, difficulter valeant.

5. Praecipue vero necesse est ut omnes quorum interest rectam de horum instrumentorum usu conscientiam sibi efforment, praesertim quod attinet ad nonnullas quaestiones nostra aetate acrius agitatae.

Prima quaestio informationem, quam aiunt, spectat, seu nuntiorum exquisitionem atque evulgationem. Patet, profecto, eam, ob hodiernae humanae societatis progressum atque ob arctiora vincula inter eiusdem membra, perutilem atque plerumque necessariam evasisse; publica enim et tempestitiva eventuum rerumque communicatio plenior et continuam eorum notitiam praebet singulis hominibus, ita ut ipsi ad bonum commune efficaciter conferre possint omnesque auctorem totius civilis societatis profectum facilius promoveant. Inest ergo in societate humana ius ad informationem de iis quae hominibus, sive singulis, sive societate conjunctis, secundum uniuscuiusque condiciones, conveniant. Huius tamen rectum iuris exercitium exoptulat ut, quoad suum obiectum communicatio sit semper vera atque, iustitia et caritate servatis, integra; praeterea, quoad modum, sit honesta et conveniens, scilicet leges morales hominisque legitima iura et dignitatem, cum in nuntiis quaeritandis tum in evulgandis, sancte servet; non omnis enim scientia prodest, «caritas vero aedificat» (1 Cor. 8, 1).

6. Secunda quaestio rationes respicit intercedentes inter artis, ut aiunt, iura et legis morales normas. Cum increbescens de hac re controversiae non raro ortum ducant a falsis doctrinis de ethica et aethetica, Concilium obiectivi ordinis moralis primatum absolute omnibus tenendum edicit, quippe qui ceteros omnes rerum humanarum ordines, artis non excepto, licet dignitate praestantes, unus superet congruenterque componat. Solus enim ordo moralis hominem, Dei rationalem creaturam et ad superna vocatum, in tota ipsius natura attingit idemque, si quidem integre fideliterque servetur, ad perfectionem et beatitudinem plene assequendam ipsum adducit.

7. Postremo, mali moralis narratio, descriptio vel repraesentatio possunt sane, etiam ope instrumentorum communicationis socialis, inservire ad hominem penitus cognoscendum explorandumque, ad veri bonique magnificentiam manifestandam atque extollendam, opportunioribus ceterum effectibus dramaticis obtentis: attamen, ne damnum potius quam utilitatem animis afferant, legibus moralibus omnino obtemperant, praesertim si agatur de rebus quae debitam reverentiam exigant, vel quae hominem, originali labe vulneratum, facilius ad pravas cupiditates incitent.

8. Cum publicae opiniones hodie vim et auctoritatem maximam exerceant in omnium ordinum civium vitam, sive privatam sive publicam, necesse est ut omnia societatis membra sua iustitiae et caritatis officia, hac quoque in provincia, adimpleant; itaque, istorum etiam instrumentorum ope, contendant ad rectas publicas opiniones efformandas atque pandendas.

9. Peculiariora officia obstringunt receptores omnes, lectores scilicet, spectatores et auditores, qui communicationes his instrumentis diffusas, personali ac libera electione, recipiunt. Recta enim electio postulat ut iidem omnibus quae virtute, scientia et arte praesentent plene faveant; ea autem vitent quae vel sibi spiritalis detrimenti causa vel occasio fiant, vel alios pravum exemplum in periculum inducere possunt, vel bonis communicationibus obstant malasque promoveant; quod plerumque fit pretium praebitoribus solvendo qui ob oeconomicas dumtaxat rationes haec instrumenta adhibeant.

Ut ergo iidem receptores legem moralem adimpleant, officium ne praetermittant sese

tempestive certiores faciendi de sententiis quae his in rebus a competenti auctoritate ferantur, atque eisdem secundum rectae conscientiae normas obsequendi; ut vero minus rectis suassionibus facilius obsistant, bonis autem plene faveant, curent suam conscientiam aptis auxiliis dirigere atque instituire.

10. Receptores, praesertim iuniores, curent ut in usu horum instrumentorum moderationem et disciplinam assuescant: studeant insuper ut res visas, auditas, lectas penitius intellegant; cum educatoribus ac peritis de iisdem disserant et rectum iudicium proferre ediscant. Parentes vero suum esse officium meminerint sedulo invigilandi ne spectacula, folia et alia huiusmodi, quae fidei aut moribus infensa sint, domestici convictus limen intrent, neve filii familias alibi talibus occurrant.

11. Praecipuum morale officium quoad rectum instrumentorum communicationis socialis usum respicit diurnarios, scriptores, actores, scaenarum artifices, effectores, diribitores, distributores, exercentes et venditores, criticos ceterosque qui quocumque modo in communicationibus efficiendis et transmittendis partem habeant; omnino enim patet quae et quam gravis momenti officia iis omnibus sint tribuenda in hodiernis hominum condicionibus, cum ipsi, informando atque incitando, humanum genus recte vel pessum ducere possint.

Eorum itaque erit oeconomicas, vel politicas, vel artis rationes ita componere ut eadem bono communi numquam adversentur; quod ut expeditius obtineant, ipsi laudabiliter nomen consociationibus dent ad suam professionem spectantibus, quae suis membris —etiam, si opus fuerit, in toto foedere de codice morali recte servando— legum moralium reverentiam in suae artis negotiis et officiis imponant.

Semper autem memores sint magnam partem lectorum et spectatorum e iuvenibus constare, qui indigent prelo atque spectaculis quae honesta oblectamenta praebeant atque ad altiora animos alliciant. Curent insuper ut communicationes de rebus ad religionem spectantibus personis dignis ac peritis tractanda concedantur et debita reverentia perficiantur.

12. Civilis auctoritas hac in re peculiaribus officiis obstringitur ratione boni communis, ad quod haec instrumenta ordinantur. Eiusdem enim auctoritatis est, pro suo munere, informationis veram iustamque libertatem, qua hodierna societas ad sui profectum omnino eget, praesertim ad prelum quod attinet, defendere ac tutari; religionem, culturam, optimas artes fovere; receptores, ut suis legitimis iuribus libere frui possint, tueri. Praeterea civilis potestatis est ea incepta adiuvere quae, licet praesertim iuventuti maxime sint utilia, suscipi secus non possunt.

Denique eadem publica potestas, quae legitime operam dat civium valetudini, tenetur officio, per legum promulgationem ac sedulam executionem, iuste et vigilanter consulendi ne ex horum instrumentorum pravo usu gravia discrimina publicis moribus et societatis progressui obveniant. Per hanc vigilem curam minime singulorum vel coetuum comprimitur libertas, praesertim si validae deficiant cautiones ex parte eorum qui, ex suscepto munere, haec instrumenta adhibent.

Peculiaris autem tutela exerceatur ad iuniores defendendos a prelo et spectaculis quae eorum aetati noxia sint.

CAPUT II

13. Omnes Ecclesiae filii communi animo consilioque conentur ut instrumenta communicationis socialis nulla interposita mora et maxima adhibita industria, efficaciter in multiplicibus apostolatus operibus, prout rerum et temporum adiuncta exposcent, usurpentur, noxia incepta praecurrentes, illis praesertim in regionibus quarum moralis et religiosus progressus urgentiorem navitatem exquirat.

Sacri ergo Pastores suum munus in hac provincia, cum eorumdem ordinario praedicationis officio arcte conexum, explere properent; laici quoque, qui in his instrumentis adhibendis partes habent, Christo testimonium reddere satagent, imprimis suis cuiusque muneribus perite et apostolico animo perfungentes, immo, pro sua parte, technicis, oeconomicis cultus artisque facultatibus actioni pastoralis Ecclesiae directe auxiliatricem praestantes operam.

14. Imprimis prelum honestum foveatur. Ad lectores autem christiano spiritu plene imbuendos, prelum etiam excitetur et provehatur veri nominis catholicum, quod scilicet—sive directe ab ipsa auctoritate ecclesiastica, sive a catholicis viris promotum et dependens—manifeste hoc animo edatur ut publicas opiniones iuri naturae et catholicis doctrinis praeceptisque consonas efformet, firmet atque promoveat, facta vero quae Ecclesiae vitam respiciant pervulget ac recte explanet. Moneantur autem fideles de necessitate catholicum prelum legendi atque diffundendi ad iudicium christianum sibi de omnibus eventibus efformandum.

Taeniolarum effectio et exhibitio ad honestam animi relaxationem, humanum cultum et artem utilium, imprimis autem earum quae iuventuti destinentur, validis omnibus auxiliis promoveantur et in tuto ponantur: quod praesertim fit opes atque incepta honestorum effectorum et distributorum adiuvando ac simul coniungendo, pelliculas laude dignas criticorum consensu et praemiis commendando, catholicorum proborumque exercitium auditoria fovendo ac inter se consociando.

Itidem efficax adiumentum feratur transmissionibus radiophonicis et televisificis honestis, imprimis iis quae familiis sint consentaneae. Catholicae autem transmissiones sollerter foveantur, quibus auditores et spectatores ad vitam Ecclesiae participandam inducantur atque veritatibus religiosis imbuantur. Sollicite quoque, ubi oportuerit, excitandae sunt stationes catholicae; curandum vero est ut earum transmissiones convenienti perfectione et efficacia praestent.

Consulatur insuper ut nobilis et prisca scaenica ars, quae iam per instrumenta communicationis socialis late propagatur, ad spectatorum humanitatem morumque conformationem contendat.

15. Ut necessitatibus nuper expositis provideatur, sacerdotes, religiosi necnon laici tempestive, instituantur, qui congrua peritia polleant in his instrumentis ad fines apostolatus moderandis.

Imprimis debent laici arte, doctrina et moribus instrui, multiplicato scholarum, facultatum et institutorum numero, ubi diurnarii, auctores cinematographi et radiophonicarum televisificarumque transmissionum ceterique quorum interest, integram formationem, spiritu christiano imbutam, praesertim quoad doctrinam sociale Ecclesiae, nancisci possint. Scaenici quoque actores instituendi ac iuvandi, ut sua arte humanae societati convenienter prosint. Sedulo denique parandi sunt critici literari, cinematographici, radiophonici, televisifici ceterique, qui suam quisque scientiam optime calleant atque talia iudicia ferre edoceantur et incitentur in quibus semper ratio moralis in sua luce collocetur.

16. Cum rectus instrumentorum usus communicationis socialis, quae receptoribus praesto sunt aetate cultuque diversis, accomandas et proprias requirat eorumdem receptorum institutionem atque exercitationem, incepta quae huic fini consequendo sint apta—praesertim si iunioribus destinentur—in scholis catholicis cuiusve gradus, in Seminariis necnon in apostolatus laicorum coetibus foveantur, multiplicentur, atque iuxta morum christianorum principia dirigantur. Quod ut promptius efficiatur, doctrinae et disciplinae catholicae de hac re propositio ac explicatio in catechismo tradatur.

17. Cum prorsus dedeceat Ecclesiae filios desides pati verbum salutis alligari ac praepediri technicis moris vel expensis, ingentissimis sane, quae istorum instrumentorum propria sunt, monet haec Sancta Synodus eosdem officio obstringi sustinendi et auxiliandi catholicas ephemerides, folia periodica atque cinematographica incepta, stationes trans-

missionesque radiophonicas et televisificas, quorum finis praecipuus sit veritatem evulgare et defendere atque christianae institutioni humanae societatis providere. Simul vero consociationes et singulos viros, qui in rebus oeconomicis vel technicis magna polleant auctoritate, instanter invitat ut suis opibus suaque peritia libenter haec instrumenta, quatenus veri nominis culturae et apostolatui inserviunt, largiter sustentent.

18. Quo autem Ecclesiae multiformis apostolatus circa instrumenta communicationis socialis efficacius roboretur, in omnibus orbis dioecesibus Episcoporum iudicio, quotannis dies celebretur in qua fideles edoceantur de suis in hac rerum parte officiis, invitentur ad preces pro hac causa fundendas et ad stipem ad eundem finem conferendam, quae scilicet in instituta et incepta ab Ecclesia in hac re promotae, sustentanda ac fovenda, iuxta orbis catholici necessitates, sancte impendatur.

19. In sua suprema pastoralis cura adimplenda circa instrumenta communicationis socialis praesto est Summo Pontifici peculiare Sanctae Sedis Officium ¹.

20. Episcoporum autem erit huiusmodi operibus et inceptis in propriis Dioecesibus invigilare eademque promovere et quatenus ad apostolatatum publicum spectent, ordinare, iis non exceptis quae religiosorum exemptorum moderamini subiciuntur.

21. Cum vero efficax pro tota Natione apostolatus unitatem consiliorum et virium requirat, haec Sancta Synodus statuit et mandat, ut Officia nationalia pro rebus preli, cinematographel, radiophoniae et televisionis ubique constituentur omnique ope adiuventur. Horum ergo Officiorum praesertim erit consulere ut conscientia fidelium in his instrumentis adhibendis recte efformetur necnon quidquid in hac provincia a catholicis agitur fovere et ordinare.

In unaquaque Natione eorum moderatio peculiari Episcoporum coetui, vel alicui Episcopo delegato, concedatur; in iisdem autem Officiis laici quoque partem habeant, qui catholicae doctrinae harumque artium periti sint.

22. Cum insuper eorumdem instrumentorum efficacitas limites Nationum excedat, atque singulos quasi cives efficiat totius consortionis humanae, in hac provincia incepta nationalia inter se cooperentur etiam in ambitu internationali. Officia autem, de quibus in n. 21, operose adlaborent una cum sua cuiusque Consociatione catholica internationali. Hae autem Consociationes Catholicae Internationales a sola Sancta Sede legitime approbantur et ab eadem pendent.

CLAUSULAE

23. Ut universa huius Sanctae Synodi principia et normae de instrumentis communicationis socialis ad effectum deducantur, de expresso mandato Concilii, Instructio pastoralis edatur cura Sanctae Sedis Officii, de quo in n. 19, adiuvantibus ex variis nationibus rei peritis.

24. Ceterum confidit haec Sancta Synodus hanc suam institutorum et normarum traditionem libenter acceptam et sancte custoditam fore ab omnibus Ecclesiae filiis, qui idcirco, etiam his auxiliis utentes, nedum damna patiantur, salis lucisque instar, terram condiant ac mundum collustrent; insuper omnes bonae voluntatis homines, imprimis eos qui haec instrumenta moderantur, invitat ut studeant eadem unice flectere in bonum humanae societatis, cuius sors magis in dies ab eorum recto usu pendet. Itaque, sicut prisca iam artium monumentis, novis etiam hisce inventis Nomen Domini glorificetur, secundum illud Apostoli: «Iesus Christus, heri et hodie, ipse et in saecula» (Heb. 13, 8).

1. Patres autem Concilii, votum «Secretariatus de Scriptis prelo edendis et de Spectaculis moderandis» libenter excipientes, Summum Pontificem reverenter rogant ut huius Officii munera et competentia ad omnia communicationis socialis instrumenta, prelo non excepto, extendantur, ascitis ex variis nationibus rei peritis, etiam laicis.